

ŠentRUPERT

Glasilo Občine Šentrupert

Glasilo izhaja štirikrat letno
Za občane Občine Šentrupert brezplačno

LETO: XX. / I
Pomlad 2018

Visok jubilej prvega častnega občana Občine Šentrupert	6
Od vasi do vasi: Vesela Gora: Gora, ki je pred tristo leti postala Mons Gaudiosus ...	21
Smo v maln prpelal: Lekšev mlin na Globoščici	25
Na flančniku: O malinah, špargljih, platani in rakovski roži – spomini na zelene površine gradu Rakovnik	26

Županova beseda

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Za nami je tista prava zima, ki smo je bili vajeni pred desetletji. Čeprav smo si jo želeli, pa je bilo na koncu snega še preveč. Pomladanski sončni žarki so vedno močnejši in prebujajo spečo naravo. Spet se bo začelo delo v vinogradih in na poljih. Pospešeno se bo začela letošnja gradbena sezona, ko bomo tudi v naši občini začeli z deli na različnih projektih, ki so uvrščeni v letošnji proračun.

Na zadnjem sestanku na Direkciji RS za infrastrukturo smo pregledali dokumentacijo za izvedbo razpisa, s katerim bo DRSI izbral izvajalca za rekonstrukcijo državne ceste do trga v Šentrupertu. Dokumentacija je popolna in razpis bo v kratkem objavljen. Dela naj bi predvidoma stekla v juniju. Spet bo treba malo potrpljenja, saj bo prometni režim spremenjen. Prepričan pa sem, da bomo, ko bo rekonstrukcija zaključena, vsi zadovoljni. S tem projektom bo zaključena zanka od Slovenske vasi skozi Šentrupert do Prelesja, manjkali bosta samo še krožišči. Za krožišče Slovenska vas je bila izvedena recenzija projekta z skupno predstavitvijo 16. marca in po dosedanjih izkušnjah bo lahko ta projekt pripravljen za izvedbo v jesenskih mesecih leta, v Prelesju pa v naslednjem letu.

Dela se bodo začela izvajati tudi na cestnih odsekih, ki jih je občinski svet potrdil kot investicijske projekte v letošnjem letu. Iz lanskega leta pa je ostala še asfaltacija ceste po dolini proti Kostanjevici, ki bo morda narejena že medtem, ko bo glasilo v tisku, sicer pa – upoštevajoč vremenske razmere - v najkrajšem možnem času.

Več informacij in podatkov boste našli tudi na naslednjih straneh glasila. Občinska uprava bo sledila načrtanemu planu in se trudila, da bodo dela izvedena kakovostno.

Vesel sem tudi pozitivne naravnosti na letošnjem občnem zboru PGD Šentrupert. Naš skupni projekt, za katerega se

bomo vsi trudili, je nov gasilski dom na novi lokaciji. Občina je poskrbela za potrebna zemljišča za postavitev objekta in verjamem, da bo projekt še bolj združil gasilske vrste, skupaj pa bomo naredili dom, na katerega bomo ponosni.

Letošnje leto pa je obarvano tudi s pomembnimi obletnicami in praznovanji. Zagotovo velja kot prvo omeniti 400-letnico šolstva v Šentrupertu. To je doba, s katero se lahko pohvali le malo slovenskih krajev. Šentrupert ima torej trdne in bogate korenine organiziranega šolstva in kulture. V počastitev te visoke obletnice že vse leto učenci Osnovne šole dr. Pavla Lunačka izvajajo različne aktivnosti. Zvrstilo se bo tudi nekaj prireditev, na katere ste prisrčno vabljeni. Pokažimo, da smo ponosni na naše korenine in na kraj, v katerem se mladi rod izobražuje že štiri stoletja.

Omeniti moram tudi to, da prav v letošnjem letu oba častna občana naše občine praznujeta okrogli obletnici. Gospod Jože Frelih je konec februarja praznoval 90. rojstni dan in v počastitev tega visokega jubileja smo mu pripravili sprejem z druženjem in se na ta način poklonili prehojeni poti in vsemu dobremu, kar je naredil za naš kraj. Imeli smo se lepo in človek si lahko le želi, da bi bil pri devetdesetih tako bistre misli in pozitivnega pogleda, kot je gospod Jože Frelih. V aprilu pa bo okroglo obletnico praznoval naš drugi častni občan prof. Jože Zupan. Tudi v teh uvodnih besedah želim obema trdnega zdravja, da bosta lahko izpeljala vse izzive, ki si jih zadata kar sama.

Pred vrati so že velikonočni prazniki. Preživite jih kar se da lepo v krogu svoje družine in prijateljev.

Rupert Gole, župan

Beseda urednice

DOGAJANJA V OBČINI

Dragi bralci!

Pripravili smo pomladno številko občinskega glasila, tudi tokrat smo se potrudili, da je karseda bogata in pisana kot ponudba in vrvež Gregorjevega sejma na Veseli Gori. Temu pomladnemu prazniku smo se na nek način poklonili tudi v našem glasilu.

V rubriki Od vasi do vasi se dr. Jože Uhan namreč tokrat mojstrsko in temeljito loteva tega veselega kraja z nekoč zelo priljubljeno romarsko potjo oziroma goro, ki je pred 300 leti postala Mons Gaudiosus. Za našo naslovnico jo je v svoj objektiv ujel Franc Pepelnak.

Verjamem, da ste obisk Gregorjevega sejma izkoristili tudi za obogatitev svojih vrtov in sadovnjakov. Zavod Rožlin vse zagrete šentruperske vrtoljubce poziva, da se nam javijo s predstavitvijo svojega vrta ali pa kakšne zgodbe iz preteklosti. Rožlinčki, kot si pravijo, sicer na terenu pridno raziskujejo vrtove v Šentrupertu in okolici. Maja Gregorčič je napisala prvega iz niza člankov, ki bodo temeljili na tej raziskavi,

tokrat prinaša spomine na nekdanje zelene površine gradu Rakovnik.

O takšnih in drugačnih sadovih svojega življenja pa je te dni gotovo premišljeval, in z njim tudi mi vsi, prav poseben občan naše občine. Jože Frelih je praznoval 90. rojstni dan. "Gospodarstvenik, dolgoletni predsednik sveta KS Šentrupert, vinogradnik in prvi častni občan Občine Šentrupert. Vse življenje je bil povezan z delom za rodni Šentrupert. Predvsem pa se je z vsem srcem zapisal v delo sveta Krajevne skupnosti Šentrupert, saj je bil njegov dolgoletni predsednik. S svojim ugledom je vseskozi ostal vzor drugim in tudi pripomogel, da je Šentrupert ponovno občina," to so nedvomno veliki dosežki, zaradi katerih je gospod Frelih tudi osebnost Rastoče knjige. Mene pa vedno znova ganejo zapisi in fotografije njegove vnukinje Veronike na družbenih omrežjih, ki mu je očitno iskreno naklonjena. Spoštovanje nove generacije se mi zdi največje darilo in poklon človeku zrelih let. Gotovo ga ima tudi profesor Jože Zupan, ki se mu bomo poklonili v naslednji številki!

Da bi oba uživala v zasluženih sadovih svojega življenja častnima občanoma želimo tudi člani uredniškega odbora!

Mateja Leban

Občinski svet Občine Šentrupert

23. redna seja,
7. februar 2018

V letu 2018 so se svetniki v začetku februarja prvič sestali na redni seji. Seznani so se s Poročilom o dogajanju na območju nekdanje vojašnice Puščava, ki ga je Občina Šentrupert s Pogodbo o brezplačni odsvojitvi dobila v last od obrambnega ministrstva leta 2012. Tu naj bi postavili moderen lesnopredelovalni center. Za izgradnjo je bila podeljena stavbna pravica, lani pa je bilo z ogledom na terenu ugotovljeno, da se na tem območju zbira in predeluje odpadni material, obveznosti iz Pogodbe o ustanovitvi stavbne pravice in Pogodbe o opremljanju območja pa niso izpolnjene. Prav zato je občinski svet med drugim zadolžil župana, naj v okviru svojih možnosti skuša zagotoviti, da se ves odpadni material s tega obmo-

čja takoj odstrani, hkrati pa je soglašal z odstopom od obstoječe pogodbe o ustanovitvi stavbne pravice in s tem, da se za realizacijo projekta na novo definirajo vsi pogoji, ki bodo zavezujoči za investitorja, ki bo projekt pod takimi pogoji pripravljen in zmožen izvesti.

Občinski svet je sprejel nov Statut Občine Šentrupert in nov Pravilnik o sofinanciranju humanitarnih in mladinskih dejavnosti. Na podlagi strokovnih podlag, ki jih je pripravil Zavod za varstvo kulturne dediščine, Služba za kulturno dediščino Območne enote Novo mesto, je občinski svet sprejel Odlok o spremembah Odloka o razglasitvi kulturnih spomenikov na območju Občine Šentrupert za kulturne spomenike lokalnega pomena, s katerim je za kulturni spomenik lokalnega pomena razglasil Muzej na prostem, ki je v letih

od 2010 do 2013 nastajal v Deželi kozolcev, v katerega je bilo prestavljenih 19 sušilnih naprav, ki prikazujejo razvoj kozolca na Slovenskem. Zaradi predstavitve treh topolarjev v Muzej na prostem pa se hkrati ukinja njihov status kulturnih spomenikov lokalnega pomena, tako da se iz odloka izločijo Jurgličev, Kamnarjev in Lukov topolar.

Sprejet je bil Odlok o proračunu za letošnje leto, v okviru katerega je predvidenih 4,25 milijona evrov prihodkov in 4,18 milijona evrov odhodkov. Odlok o proračunu Občine Šentrupert za leto 2018 je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 8, 9. februarja 2018.

Občinski svet je potrdil letne programe na področju kulture, športa in socialnega varstva ter humanitarnih in mladinskih dejavnosti za leto 2018, ki so temelj za pripravo razpisov za so-

financiranje programov in projektov. Prav tako je na podlagi predstavljenega programa dejavnosti Muzeja na prostem v letu 2018 sprejel sklep, da se Zavodu Dežela kozolcev zagotovi sredstva za sofinanciranje dejavnosti muzeja. Vezano na izvajanje proračuna je občinski svet sprejel tudi načrt investicijskega vzdrževanja občinskih cest v letošnjem letu.

Za izvedbo revizije računovodskih izkazov v Javnem podjetju Energetika Šentrupert za poslovno leto 2017 je

občinski svet določil podjetje RESNI revizija in svetovanje d.o.o. iz Ljubljane. Občinski svet se je seznanil z letnim programom dela Nadzornega odbora Občine Šentrupert za leto 2018 in na podlagi poročila predsednice nadzornega odbora sprejel poročilo o delu Nadzornega odbora Občine Šentrupert za leto 2017.

Občinski svet je na februarški seji za predstavnika Občine Šentrupert v Svetu zavoda Center za izobraževanje in kulturo Trebnje imenoval Jožeta

Tratarja, ravnatelja Osnovne šole dr. Pavla Lunačka Šentrupert in sprejel še Sklep o ukinitvi statusa javnega dobra na parc. št. 3983/38, k.o. Šentrupert in 2606/3, k.o. Straža.

Župan je svetnike seznanil s potekom ostalih aktivnosti in projektov, ki jih izvaja Občina Šentrupert.

Zapisniki sej občinskega sveta so po potrditvi v celoti objavljeni na spletni strani Občine Šentrupert.

Mateja Jazbec, direktorica občinske uprave

Javni razpisi

Občina Šentrupert je na svoji spletni strani www.sentrupert.si in v Obveščevalcu, ki je bil dostavljen v vsa gospodinjstva v občini, konec februarja objavila javne razpise in pozive za sofinanciranje različnih dejavnosti društev in organizacij.

Največji delež sredstev je namenjen ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja, in sicer je na razpisu 25 tisoč evrov, kar je manj kot lani, a skladno z lansko realizacijo. V okviru tega razpisa bi izpostavili **UKREP 4: Pomoč za naložbe za ohranjanje kulturne in naravne dediščine na kmetijskih gospodarstvih**, za katerega je razpisanih pet tisoč evrov. Pogoj je, da mora biti stavba, ki je predmet naložbe, vpisana v register nepremične kulturne dediščine (RKD), ki ga vodi ministrstvo,

pristojno za kulturo, upravičenci do pomoči pa so kmetijska gospodarstva.

Za izbor javnih kulturnih programov in kulturnih projektov je namenjenih precej več sredstev kot v preteklem letu, to je 16 tisoč evrov, več sredstev je na voljo tudi za humanitarne in mladinske dejavnosti, kar pomeni 11 tisoč evrov, za izbor in sofinanciranje izvajalcev letnega programa športa 6.500, za sofinanciranje turističnih prireditev v občini 6.000, za druge programe in projekte društev in organizacij v občini

Šentrupert pa je na voljo 2.900 evrov.

Društva, neprofitne organizacije in drugi do sredstev na posameznih razpisih upravičeni izvajalci, lahko prijavo na javni razpis oddajo do 30. marca (razen za programe športa, kjer rok za prijave poteče 22. marca). Na javnem razpisu za druge programe in projekte, ki niso predmet drugih javnih razpisov, je rok za prijavo do 10. maja.

Poleg omenjenih javnih razpisov pa ima občina odprta tudi dva javna poziva. Za subvencioniranje dela stroškov nabave in vgradnje male komunalne čistilne naprave, kjer je na voljo 8 tisoč evrov, je rok do porabe sredstev oziroma najkasneje do 28. septembra. Za sofinanciranje sterilizacije in kastracije mačk pa je na voljo tisoč evrov, rok je do porabe sredstev oz. najkasneje do 30. oktobra.

Navodila prijaviteljem in obrazci za prijavo na javne razpise so na voljo na spletni strani občine na naslovu www.sentrupert.si.

Danica Grandovec, višja svetovalka za družbene dejavnosti

Pravilnik o sofinanciranju programov humanitarnih in mladinskih dejavnosti v Občini Šentrupert – NOVO!

Nov pravilnik je začel veljati s 23. 2. 2018, objavljen pa je v Uradnem listu RS, št. 11/18. V tem predpisu so na novo določeni pogoji in merila za sofinanciranje humanitarnih in mladinskih dejavnosti. Poleg formalnih pogojev, ki jih morajo izpolnjevati prijavitelji, je pogoj za pridobitev sredstev na javnem razpisu tudi aktivna vključenost

občanov občine Šentrupert v program, ki ga prijavitelji prijavljajo na javni razpis v tekočem letu.

Ker želimo k aktivni vlogi v lokalnem okolju pritegniti tudi mlade, je s pravilnikom omogočeno tudi sofinanciranje mladinskih dejavnosti, kar do sedaj ni bilo urejeno z internim predpisom.

Poročilo o kakovosti pitne vode iz javnih vodovodnih sistemov v letu 2017

Upravljelec sistema oskrbe s pitno vodo je skladno s 34. členom Pravilnika o pitni vodi (Uradni list RS, št. 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09 in 74/15) dolžan pripraviti letno poročilo o kakovosti pitne vode. V poročilu so podane informacije o kakovosti pitne na posameznem vodovodnem sistemu v letu 2017.

Osnovna naloga upravljavca vodovodnih sistemov je zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo, k čemur prištevamo zagotavljanje nemotene oskrbe s pitno vodo in njene zdravstvene ustreznosti pri uporabnikih. Nadzor nad zdravstveno ustreznostjo pitne vode smo izvajali na podlagi utečenega notranjega nadzora po postopkih HACCP sistema. Ta omogoča pravočasno prepoznavanje mikrobioloških, kemičnih in fizikalnih tveganj, ki lahko predstavljajo potencialno nevarnost za zdravje ljudi, izvajanje potrebnih ukrepov ter vzpostavljanje stalnega nadzora na tistih mestih (kritičnih kontrolnih točkah) v oskrbi s pitno vodo, kjer se tveganja lahko pojavijo.

Voda je vsakodnevno živilo, zato ne sme vsebovati mikroorganizmov, parazitov ali njihovih razvojnih oblik, ki pomenijo nevarnost za zdravje.

Kakovost vode na našem območju je v okviru notranjega nadzora spremljal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano iz Novega mesta. Odvzem vzorcev pitne vode je izvajal nenapovedano.

Poleg notranjega nadzora se je izvajal tudi državni monitoring in zunanji nadzor s strani zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije, ki nadzira delo upravljavcev vodovodnih sistemov.

Poročilo o odvzetih vzorcih iz javnih vodovodnih sistemov

- **Na javnem vodovodnem sistemu Šentrupert** je bilo odvzetih 14 vzorcev za mikrobiološke preiskave, ki so bili vsi skladni s predpisi. Za kemijske preiskave pa sta bila odvzeta dva vzorca, ki sta bila skladna s predpisi. Za ugotavljanje prisotnosti atrazina in desetil-atrazina so bili odvzeti štiri vzorci, od tega so bili kar trije zaradi prisotnosti desetil-atrazina neskladni s predpisi. Strokovno mnenje glede prisotnosti atrazina in desetil-atrazina Nacionalnega inštituta za javno zdravje je, da koncentracija predmetnega pesticida po zdaj znanih podatkih ne predstavlja tako visokega tveganja za zdravje ljudi, da bi bilo omejevanje uporabe pitne vode smiselno.
- **Na javnem vodovodnem sistemu Zaloka** je bilo odvzetih 11 vzorcev za mikrobiološke preiskave, od tega je bil eden neskladen s predpisi. Za kemijske preiskave je bilo odvzetih pet vzorcev, ki so bili vsi skladni s predpisi.
- **Na javnem vodovodnem sistemu Mali Cirk** je bilo odvzeta dva vzorca za mikrobiološke preiskave in en vzorec na kemijske preiskave, ki so bili vsi skladni s predpisi.

- **Na javnem vodovodnem sistemu Mokronog** je bilo odvzetih 19 vzorcev za mikrobiološke preiskave in šest vzorcev na kemijske preiskave. Vsi odvzeti vzorci so bili skladni s predpisi.

Glede na to, da se pri preskušanju pitne vode ugotavlja prisotnost kemijskih in indikatorskih mikrobioloških parametrov lahko podrobnejša pojasnila v zvezi s kakovostjo pitne vode in varnostjo oskrbe s vodo pridobite na sedežu Komunale Trebnje d.o.o. ali na telefonski št. 07 /34 81 260.

Pripravil Marko Povše
Direktor Stanko Tomšič

KOMUNALA
TREBNJE d.o.o.

Spoštovani uporabniki!

V mesecu maju bo Komunala Trebnje d.o.o. v občinah Trebnje, Mokronog – Trebelno, Mirna in Šentrupert pričela z izvajanjem pogrebne dejavnosti. Glede na to, da smo v večini primerov z odlomkom določeni kot izvajalec pokopališke dejavnosti, bomo tako svojcem omogočili, da se bodo o večini storitev, potrebnih ob slovesu od pokojnika, dogovorili na enem mestu.

V skladu z Zakonom o pogrebnih in pokopaliških dejavnostih (v nadaljevanju: Zakon) na telefonski številki **041 399 707** že zagotavljamo 24 urno dežurno službo, ki jo mora izvajati izvajalec javne službe. Prosimo vas, da se ob izgubi svojcev v delovnem času obrnete neposredno na vodjo pogrebne in pokopališke dejavnosti na Komunali Trebnje, in sicer na telefonsko številko **07 348 12 74**, izven delovnega časa pa na zgoraj navedeno dežurno telefonsko številko.

Za preostali del pogrebne storitve, ki ni neposredno vezan na dežurno službo, bodo svojci izvajalca še vedno lahko prosto izbirali na trgu.

Vaša Komunala Trebnje d.o.o.

Vse storitve bomo zagotavljali pod konkurenčnimi pogoji in na vrhunski ravni. V ta namen smo uredili ustrezne prostore v mrliški vežici Trebnje (prostor za oskrbo pokojnika in hladilni prostor za pokojnika), nabavili specialno vozilo za prevoz pokojnikov in zaposlili usposobljene ljudi. Zavedamo se, da bodo naši zaposleni prvi stik s svojci v težkih trenutkih, zato smo izbiri sodelavcev namenili posebno pozornost.

O točnem datumu pričetka izvajanja dejavnosti vas bomo obvestili preko medijev in naše spletne strani. Za vse ostale informacije pa se že danes lahko obrnete na telefonsko številko 07 348 12 60 ali 07 348 12 74.

Medobčinski inšpektorat opozarja: PSI SO NA CESTAH LAHKO SAMO POD NADZOROM!

V zadnjem času smo prejeli kar nekaj klicev občanov zaradi prostega sprehajanja psov po cesti brez nadzora lastnikov.

Psi, ki prosto tekajo po cesti, ovirajo promet in ogrožajo udeležence v cestnem prometu ter pri tem mnogokrat povzročajo občutek strahu, zlasti pri mlajših otrocih.

Po Zakonu o zaščiti živali je lastnik tisti, ki je odgovoren za zaščito, skrb in varovanje domače živali, in v to sodi tudi nadzor nad gibanjem domače živali. Na cesti so lahko psi le v prisotnosti osebe, ki jih varno vodi. Psi na javnem mestu morajo tako biti na povodcu. Lastnika, ki dopušča, da se domača žival nenadzorovano giblje po cestah, se lahko kaznuje z denarno kaznijo 40 evrov. S kaznijo 200 evrov pa lastnika psa, ki ne zagotovi, da je pes na javnem mestu na povodcu.

Vse lastnike psov pozivamo, naj spoštujejo pravila o gibanju psov na cesti in ostalih javnih površinah ter s tem prispevajo k zagotavljanju večje prometne varnosti drugih udeležencev v prometu, pa tudi samega psa. Medobčinsko redarstvo bo še naprej nadziralo, ali se psi na javnih površinah gibljejo na povodcu, v primeru nespoštovanja pa izrekalo kazni.

Medobčinski inšpektorat in redarstvo

Ugotovitve inšpekcijskega nadzora o odlaganju komunalnih odpadkov pri gospodinjstvih

Medobčinski inšpektorat je v sodelovanju s Komunalo Trebnje d. o. o. januarja letos opravil 33 pregledov prepuščanja komunalnih odpadkov v zabojnikih na prevzemnih mestih pri gospodinjstvih na dan prevzema odpadkov s strani Komunale Trebnje d. o. o.

Največ nepravilnosti je bilo v zabojnikih za preostanek komunalnih odpadkov, še vedno je največja težava odlaganje bioloških odpadkov (olupkov sadja, zelenjave, ostanki hrane) ter papirja in kartona. Pri pregledu je bilo tako ugo-

tovljenih 13 kršitev, zoper kršitelje je bil uveden postopek o prekršku.

Kam določeni odpadki sodijo, piše na nalepkah na zabojnikih, če ste v dilemi, lahko pogledate na spletno stran Komunale Trebnje d. o. o., kjer so navodila, ali pa jih pokličite.

Hkrati obveščamo, da bomo še naprej pregledovali komunalne odpadke pri gospodinjstvih na dan odvoza komunalnih odpadkov.

Medobčinski inšpektorat, Komunala Trebnje d.o.o.

Visok jubilej prvega častnega občana Občine Šentrupert

Prvi častni občan Občine Šentrupert Jože Frelih je zadnji dan v februarju dopolnil visok jubilej – praznoval je 90. rojstni dan. Ob tej priložnosti mu je občina skupaj z nekaterimi društvi pripravila poseben sprejem.

Jože Frelih je bil vse življenje povezan z delom za rodni Šentrupert in dolino. Bil je pobudnik in soustanovitelj Društva vinogradnikov Dolenjske (predhodnik Zveze društev vinogradni-

ov Dolenjske) in bil dva mandata predsednik, prav tako je bil soustanovitelj Društva vinogradnikov Šentrupert, ki mu je tudi predsedoval. Za svojevrstno promocijo Šentruperta je poskrbel, ko

je cviček odel v darilno embalažo, in bil prvi, ki je iz dolenjskih vin naredil penine. V življenje Šentruperta se je zapisal kot dolgoletni predsednik sveta Krajevne skupnosti Šentrupert, ki je pos-

krbel za napredek na področju izgradnje telefonije, vodovoda in cest.

»Jože Frelih je človek odprtega duha, izjemne širine in jasnega pogleda. S svojim ugledom je bil vseskozi vzor in mentor. Bil je med prvimi, ki je spodbujal ponovno ustanovitev občine Šentrupert, saj se je zavedal, da bomo združeni v samostojni občini lažje uresničili naše želje, načrtne in poskrbeli za razvoj našega kraja. Vesel sem, da sem mu ob tako visokem jubileju lahko segel v roke in se veselil novih priložnosti za srečanja in konstruktivno razpravo,« je o slavljenju povedal župan Občine Šentrupert Rupert Gole, ki mu je izročil posebno plaketo s podpisi vseh, ki so se udeležili dogodka, ki je bil za slavljenca presenečenje.

Jože Frelih pravi, da je 90 let veliko, da pa še ni vse, da je najbolj ponosen na sina Franceta, na družino in na Šentrupert.

Slavljenju sta dobre želje in misli pred zbranimi prinesla še predsednik Zveze društev vinogradnikov Dolenjske Miran Jurak in predsednica Krajevne organizacije Rdečega križa Šentrupert Ruža Brcar, dogodek, ki ga je povezovala Petra Krnc Laznik, pa so s pesmijo obogatili Moški pevski zbor vinogradnikov Šentrupert, Vaški pevci KUD Mavrica Šentrupert in Ženski pevski zbor Šentrupert.

Petra Krnc Laznik

Sejem bil je živ!

Gregorjeva sobota je bila tudi letos v znamenju Gregorjevega sejma na Veseli Gori pri Šentrupertu. Kljub nekoliko slabši vremenski sliki in vetrovnemu dnevu je na Veselo Goro sejem privabil lepo število obiskovalcev.

Tradicionalno so se predstavili trsničarji, prodajalci zdravilnih zelišč, lončarji, prodajalci semen in čebulic (teh smo na letošnjem sejmu na naše veselje spet srečali več), ter podjetniki in domači obrtniki. Za pisanost sejma so poskrbeli baloni in sladkorna pena.

Sejem je spremljal tudi spremljevalni program, in sicer je bila v veselogorski cerkvi Sv. Frančiška Ksaverija sejemska sveta maša, na otroški Gregorjevi delavnici so si lahko otroci izdelali ptičke iz papirja, v Barbovi graščini je bila na ogled razstava eksperimen-

talne arheologije in etnološka razstava, na prodajnem prostoru Drevesnice Krajšek smo videli obrezovanje ali nego sadnega drevja, predstavniki Dežele kozolcev pa so na sejem-

ski dan poskrbeli za brezplačno vodenje. Za hrano in pijačo pa je poskrbel uigran kolektiv Gostilne Jaklič.

Robi Jereb

15 let od prvega utripa Planinskega društva Polet

Preteklo zimsko obdobje je Poletovcem nasnežilo obilje aktivnosti. Poleg tradicionalnih vsakomesečnih lunohodov smo se 27. januarja odpravili na pohod po vrhovih nad Savo – na Veliko Kozje in Lisco. Sobotni 17. februar je prinesel izlet po tržaški vertikali, v katerim smo uživali v pogledu na Tržaški zaliv.

Posebej pomembno obeležje v tem obdobju pa je bila počastitev 15-letnice Planinskega društva Polet.

Ko je pred petnajstimi leti srce Planinskega društva Polet zažarelo v prvem utripu, se je z ustanovitvijo društva pred nami odprl svet skalnatih širjav, škrlatnih sončnih vzhodov in zahodov v gorah, srebrno-modrega svetlikanja čisto tekočih rek, šepetanja vetra v vrhovih smrek. A tudi svet prijateljstva, tovarštva, človeškega stika. Tudi za nas je zazvenela gorska glasba, ki jo narava nameni prijateljem, ko obiščejo svetišča vršacev. Nemalo lepih trenutkov se je zvrstilo v preteklih 15-ih letih; prireditve je bila obenem pogled nazaj in polet naprej, novim sanjam in vrhovom, a tudi globinam naproti.

Pričeli smo jo z ogledom razstave, katere avtor prof. Dušan Klenovšek nam je predstavil pisan svet metuljev. Popoldne so nam polepšali zvonki glasovi Mladinskega pevskega zbora Osnovne šole dr. Pavla Lunačka Šentrupert pod umetniškim vodstvom zborovodkinje Nataše Dragar. Nagovoril nas je predsednik Planinskega društva Polet Bojan Brezovar, ki skozi leta s svo-

jim požrtvovalnim delovanjem planince našega kraja, pa tudi širše, združuje pod skupnim okriljem. Najslovesnejši trenutek proslave je bil tisti, ko smo s ponosom v srcih razvili društveno zastavo. Razvila sta jo praporščak Planinskega društva Polet France Brcar in predsednik društva Bojan Brezovar. Zastava bo odslej naprej plapolala ob praporju, ki smo ga razvili ob 5. obletnici društva, razvijali pa jo bomo ob pomembnih dogodkih društva, kot so osvojitve dva, tri ali štiritisočakov, ob tradicionalnih pohodih, ki jih organizira naše društvo, Planinska zveza Slovenije ali MDO Dolenjske in Bele krajine, ob poletnih taborih v tujini in podobnih priložnostih. Idejo za izdelavo društvene zastave je dal podpredsednik društva Daniel Pejović.

Opogumljajoče misli in dobre želje je z nami ob tej priložnosti podelil župana Občine Šentrupert g. Rupert Gole, ki je zvest podpornik našega društva. Prav tako smo bili veseli nagovorov podpredsednika Planinske zveze Slo-

venije Toneta Jesenka ter predsednika MDO Dolenjske in Bele krajine Rudolfa Skobeta.

Za piko na i prijetnemu večeru je sledilo predavanje priznanih slovenskih alpinistov Andreja in Marije Štremfelj, ki sta nas popeljala v veličastni svet osemtisočakov. Posebej zanimivo je bilo, da smo imeli priložnost pripoved o tej pustolovščini telesa in duha poslušati tudi z ženske perspektive. Poletovci pa smo se od prijateljev društva, ki smo se zbrali ob tej priložnosti, poslovlili z mislijo lansko jesen preminulega alpinističnega osvajalca vrhov, vrhunškega plezalca in poglobljenega duhovnega iskalca Frančka Kneza, ki naj nas spremlja v svetlo bodočnost. "V gorah je vse polno lepot, ki mamijo, in korak jim nadvse lahkotno sledi. Vodijo v širjave, da zavonjaš duh neznanega sveta. V njem se sliši le udar lastnega srca. Zveni tišina, ki jo pijem iz kristalne čaše."

Andreja Udovč

Kulturne rastline so dediščina človeštva

Leto 2018 smo člani Zavoda Rožlin začeli z gostovanjem na 2. seminarju za etnobotaniko, ki ga je pod naslovom Kulturne rastline so dediščina človeštva 17. in 18. februarja pripravil Slovenski etnografski muzej pod vodstvom koordinatorke projekta Barbare Sosič v sodelovanju z etnologinjo Vlasto Mlakar.

Vlasta Mlakar je v svojem uvodnem predavanju izpostavila uporabo kulturnih rastlin nekoč in danes in med drugimi govorila o čičeriki, iz katere naj bi na Dolenjskem pripravljali celo kavni nadomestek, ter krompirju, katerega uporabo je v začetku zavirala predvsem cerkev, saj ga je zaradi podzemnih plodov razglasila za »hudičev sad«, povezan s temačnimi silami, ko pa so se po Evropi širile lakote, so oblasti, vključno z Marijo Terezijo, začele spodbujati gojenje krompirja, s čimer si je prislužil naziv »kruh ubogih«. S kruhom je bilo povezano tudi predavanje doc. dr. Darje Kocjan Ačko, ki nam je predstavila pomembnejša krušna žita na Slovenskem, dr. Janke Rode pa se je posvetil ričku, oljnici, ki vnovič budi zanimanje v zdravi prehrani, naravni kozmetiki in kot biogorivo; riček se je najdlje ohranil na Koroškem, kjer je poznan pod imenom toter, na Dolenjskem pa je zanj zaslediti izraz drènulje. Da je vnovično uvajanje starih, pozabljenih poljščin dobra pot za marsikateri gospodarski in okoljevarstveni problem, smo spoznali tudi na primeru konoplje, ki nam jo je predstavila Meta Medved, medtem ko nam je o lanu in njegovi oživitvi pripovedovala neutrudna raziskovalka dediščine Ljuba Jenče. Na pomen obišnih vrtov in lokalno pridelano

hrano je v svojem predavanju opozorila Tina Ternjak, v praksi pa so nam to zelo nazorno prikazale članice Društva gospodinje iz Planine pri Ajdovščini, ki so nam ob skodelici figove kave postregle med drugim s cukrenimi figami (vrsta buhtelnjov, polnjenih s suho figo) in polentnimi zviti iz avtohtone koruze guštenice (preleti s kislom smetano in oviti v kuhano šunko), za sladko presenečenje pa je poskrbela krhljanka, sladica iz karamelizirane repe in orehov.

Michaela Arndorfer iz združenja Arche Noah je opozorila na pomen starih sort semen (foto: Liljana Jantol Weber)

Zavod Rožlin je predstavil nekaj pogostih šentrupertskega jedi (foto: Liljana Jantol Weber)

Drugi dan seminarja je prinesel pet novih predavanj. Naravovarstvenik Anton Komar je izpostavil tri temelje sonaravnega kmetovanja, ki so pogoj za suverenost vsakega naroda: zadostna površina rodovitnih tal, neoporečni viri pitne vode in ohranena biotska pestrost. Da brez semen ni prehranske suverenosti, je v svojem predavanju opozorila tudi botaničarka Michaela Arndorfer iz avstrijskega združenja Arche Noah, ki s svojo semensko banko z več kot 5.500 sortami skrbi za prihodnost starih sort semen. V nadaljevanju nam je Leda Dobrinja približala kulturne rastline v zapuščini Istre, Meta Vrhunc pa je na kulturne rastline pogledala z očmi biološko-dinamičnega kmetovanja. Za posebne vrste kulinarčno popotovanje po letnih časih pa sta poskrbeli članici Zavoda Rožlin, Mojca Ramovš in Liljana Jantol Weber. Prehranske navade šentrupertskega podeželja sta predstavili skozi življenje kmeta in mlinarja, ki ju povezujejo prav najstarejše kulturne rastline – žita: kmet jih je pridelal, mlinar zmlel, oba pa sta od njih živela. Nekaj najbolj tipičnih jedi šentrupertskega gospodinjstva smo lahko udeleženci ob zaključku seminarja tudi poskusili, med drugim štručke s pregreto smetano, ocvirkovo in prsno potico.

Maja Gregorčič, Zavod Rožlin

DELO KRAJEVNE ORGANIZACIJE RK ŠENTRUPERT

Naši 90-letniki so praznovali

13. januarja 2018 je 91. rojstni dan praznovala Fani Škerjanc z Roženberka. Gospa Fani se je našega obiska zelo razveselila ter si ob kuhanju slavnostnega kosila za svoje domače vzela čas in veselo poklepetala z županom Rupertom Goletom in predstavnicami KORK Šentrupert. Škoda, da je tovrstnih obiskov kmalu konec. Na koncu si poleg pozdravov zaželim in obljubimo srečanja tudi naslednje leto.

19. januarja 2018 je 94. rojstni dan praznovala Jožefa Anderlič z Ravni-ka. Tudi gospo Jožefo so ob njenem jubileju obiskali domači župan Rupert Gole, župnik Jaka Trček in predstavnici KORK Šentrupert. Gospa Jožefa kar dobro kljubuje svoji bolezni, v prijetnem klepetu pa je obujala lepe spomine. Čas je kar prehitro minil. Tudi njej smo obljubili, da se vidimo naslednje leto.

Zagotovo januar leta 1928 ni bil tako lep, sončen, skoraj pomladanski, kot letošnji. V tem lepem in sončnem januarju, je 29. dne v mesecu v krogu družine, sorodnikov in prijateljev življenjski jubilej, 90. rojstni dan, praznoval Ivan Rugelj iz Brinja. Predstavnici KORK Šentrupert se je zelo razveselil, še posebej pa je bil vesel obiska župana Ruperta Goleta. V prešernem razpoloženju smo skupaj poslušali o lepih spominih na dosedanje življenje, največ besed pa je bilo seveda o njegovem poklicu, saj domačo hišo in hiše njegovih treh otrok Andrejke, Janje in Janka krasijo prelepi leseni izdelki. Kljub zdravstvenim težavam Ivan uživa v družbi svojih otrok, vnukov in pravnukov. Obiskovalcem je povedal, da mu je še posebej ostalo v spominu, da sta se z ženo Ivanka večkrat odpravila na obisk h hčerki Janji, ki je z družino živela v Nemčiji. Zadovoljni in polni lepih vtisov smo se poslovili in obljubili, da se prihodnje leto spet srečamo.

Božično-novoletni obiski

Prostovoljci KORK Šentrupert smo že tradicionalno ob božično-novoletnih praznikih obiskali naše občane po domovih starejših, in sicer v Trebnjem, Črnomlju, Šmarjeti, Novem mestu in Sevnici ter varovance Varstveno delovnega centra Trebnje. Prav tako smo obiskali tudi vseh 241

naši občanov, starih nad 75 let. Bolj kot darila so se razveselili obiskov prostovoljcev, prijaznih besed ob kratkem klepetu in prijetnem druženju.

Nekaj utrinkov z obiskov v DSO Trebnje in DSO Črnomelj:

Fotografije in prispevki: Ruža Brcar, predsednica KORK Šentrupert

Novo vodstvo Društva upokojencev Šentrupert

17. februarja je imelo Društvo upokojencev Šentrupert redni letni občni zbor. Zbora se je udeležilo 145 članov, pridružili so se jim tudi gostje, in sicer domači župan Rupert Gole, predsednik PZDU Dolenjske in Bele krajine gospod Jazbec in župan sosednje občine Anton Maver. Zbor so odprli pevci MePZ DU Šentrupert, sledile pa so formalnosti, kot so imenovanja delovnega predsedstva, zapisnikarja in overoviteljev. Seznanili smo se s Poročilom o delu društva, ki je bilo v letu 2017 zelo aktivno, kar potrjujejo tudi poročila posameznih sekcij. Poročila so bila sprejeta brez pripomb in dopolnitev, nato pa so sledile volitve novega vodstva.

Upravni odbor je za novega predsednika predlagal dolgoletnega člana društva in aktivnega člana pevskega zbora Petra Pavlina, ki je za vodenje društva dobil soglasno podporo. Člani upravnega odbora so se za opravljeno delo zahvalili staremu predsedniku, potrdili nov program dela in za podpredsednika imenovali Marjana Laha.

Ob govorih domačega župana, predsednika PZDU in župana sosednje občine je predsednica delovnega predsedstva Ruža Brcar uspešno zaključila občni zbor in vse udeležence povabila na dobro malico in prijeten klepet, obenem pa novemu vodstvu zaželela veliko delovnih uspehov.

Besedilo in foto: Boštjan Sladič

Dolenjsko mladinsko šahovsko prvenstvo v Šentrupertu

V Šentrupertu je bilo v nedeljo, 21. januarja, Dolenjsko mladinsko šahovsko prvenstvo, ki se ga je udeležilo 88 mladih šahistov iz štirih šahovskih klubov – Trebnje, Novo mesto, Kočevje in Dolenjske Toplice. Tekmovanje je potekalo v sedmih starostnih kategorijah od 8 do 20 let.

V mlajših konkurencah so največ prvih mest osvojili igralci iz trebanjskega šahovskega kluba, med starejšimi pa so

bili najuspešnejši kočevski šahisti. Šentruperski igralci so najbolj uspešno nastopili v najmlajši konkurenci, v kateri je bila Zoja Brcar med deklicami druga, Živa Pintar četrta in Nina Lokar peta. Vsi nastopajoči so bili z organizacijo tekmovanja zelo zadovoljni, za kar gre zasluga tudi osnovni šoli, ki je omogočila izvedbo tekmovanja v njenih prostorih.

Andrej Brcar

Zoja Brcar na državnem prvenstvu v šahu četrta

V Portorožu je bilo od 24. februarja do 2. marca mladinsko državno prvenstvo v šahu. Najboljši mladi slovenski šahisti so nastopili v šestih starostnih kategorijah. Od šentruperskih igralcev je nastopila Zoja Brcar, ki je v konkurenci deklic do 8 let med 11 igralkami osvojila zelo dobro četrto mesto. Zmagala je Inti Maček iz ŠK Komenda pred Emo Gregorič iz ŠK Nova Gorica in Sofio Timagino iz ŠD Mengeš.

Andrej Brcar

Etnološki raziskovalni vikend na Koprivniku v Bohinju

Intervju pri družini Grmek, po domače pri Jeklarju, na Koprivniku; z leve proti desni Mojca Ramovš, Angela Zupanc, Simona Stipič in Terezija Grmek. Foto Liljana Jantol Weber.

Zadnji vikend v februarju je bil za članice Zavoda Rožlin iz Šentruperta v znamenju intenzivnega etnološkega raziskovanja na Koprivniku v Bohinju. V salezijanski fari, kjer je od leta 2014 župnijski upravitelj naš rojak, mag. Marjan Lamovšek iz Kostanjevice, v letošnjem letu praznujejo 225-letnico ustanovitve župnije Koprivnik v Bohinju in prihod Valentina Vodnika kot prvega stalnega dušnega pastirja. Ob tej priložnosti nastaja publikacija, ki bo predstavila zgodovino župnije, zgodovino šolstva, Valentina Vodnika in njegovo delovanje ter etnološke vidike. Raziskovalke Liljana Jantol Weber, Mojca Ramovš in Simona Stipič smo 24. in 25. februarja 2018 v vaseh Koprivnik in Gorjuše opravile osem poglobljenih intervjujev o načinu življenja v preteklosti in vse do danes. Zanimalo nas je predvsem majarjenje, kot z domačim izrazom na širšem bohinjskem območju imenujejo planšarstvo, gorjuške čedre oziroma gorjuško fajfarstvo (piparstvo) in oglarjenje. Bogato ustno in fotografsko gradivo bo osnova etnološkega prispevka v publikaciji, ki naj bi izšla v jeseni.

Mojca Ramovš, Zavod Rožlin

Govedorejsko društvo in Tavžentrože ob godu sv. Antona Puščavnika

V sredo, 17. januarja, na god sv. Antona Puščavnika, zaveznika živinorejcev, pastirjev in mesarjev ter priprošnjika proti ognju v hlevu, kugi in kužnim boleznim živine, smo se člani Govedorejskega društva Trebnje udeležili svete maše. V zimski kapeli župnijske cerkve v Trebnjem je mašo v zahvalo in priprošnjo za zdravje živine daroval duhovni pomočnik Slavko Kimovec.

Po končani sveti maši smo se pred cerkvijo še malo zadržali, med seboj izmenjali nekaj besed, se ogreli ob toplih napitkih ter okrepčali z domačimi dobrotami, ki so jih pripravile žene iz Društva podeželskih žena Tavžentroža.

Vsem, ki ste se udeležili svete maše in sodelovali pri pogostitvi, se lepo zahvaljujemo in upamo, da se v še večjem številu zberemo spet naslednje leto.

Magda Ribič

Dežela kozolcev – kulturni spomenik lokalnega pomena

Naš muzej kozolcev je dobil dodatno potrditev na področju ohranjanja kulturne dediščine prav v evropskem letu, ki je posvečeno ohranjanju kulturne dediščine. Dežela kozolcev ima odslej status kulturnega spomenika lokalnega pomena. To bo omogočilo dodatno prepoznavnost v širšem okolju (tudi z novimi označbami), javljanje na razpise za nepovratna finančna sredstva ter dodatno skrb pristojnih za morebitno obnovo kozolcev in posege v muzej na prostem. Dežela kozolcev je tako korak bliže vpisu v razvid muzejev. Dodelitev statusa, za katero je še posebej zaslužen konservatorski svetovalec mag. Dušan Štepec, je spodbuda ekipi Dežele kozolcev, da bo tudi v prihodnje sledila smernicam trajnostnega turizma ter razvijala muzejske, pedagoške, izobraževalne, razstavne, raziskovalne in dokumentacijske dejavnosti.

Branka Brcar

Pridi na 'kratkočasnice'!

Otroke vabimo na niz delavnic Kratkočasnice. Na prvem ustvarjalnem druženju pod vodstvom kustodinje Alenke Stražišar Lamovšek smo spoz-

nali umetnost zgibanja papirja in izdelali papirnate ptice, kot presenečenje smo ob njihovem dnevu pripravili tudi nekaj posebnega za mamice in babice. Brezplačne delavnice, na katerih bodo otroci ustvarili uporaben izdelek, ki ga bodo lahko odnesli domov, bodo v Deželi kozolcev vsak tretji četrtek v mesecu (naslednji delavnici bosta 19. aprila in 17. maja). Dobrodošle so prijave na info@dezelakozolcev.si ali na telefonsko številko 08 20 52 855.

V juliju pa načrtujemo teden počitniških doživetij, ko bomo med kozolci spoznavali tudi skrivnosti gledališča.

Branka Brcar

no vodenje po muzeju. Za podrobnosti o dogodkih spremljajte www.dezelakozolcev.si, Facebook in Instagram stran Dežele kozolcev.

Branka Brcar

Praznovanje zelenega bogastva, ljubezni in cvička

V Deželi kozolcev ob dnevu gozdov, ki je 21. marca, z veseljem gostimo osrednji vseslovenski dogodek. V sodelovanju z Zavodom za gozdove smo najmlajšim prek delavnic, zgodb, rekov, lesenih izdelkov, fotografij in ostalih umetnij približali les kot nekaj nepogrešljivega, tudi v prihodnosti.

Pripravljamo se tudi na ostale odmevne dogodke: na velikonočni ponedeljek, 2. aprila, vabljeni na dogodek Etno – fletno! in sekanje pirhov z zanimivimi nagradami. 27. aprila ne zamudite dobrodelnega festivala Cviček v srcu, na katerega vabi 19. cvičkova princesa Dragica Ribič. 23. maja se bomo z domačimi pevkami med kozolci pridružili projektu Dan ljubezni. Na poseben način bomo zaznamovali svetovni dan muzejev (18. 5.), ko bomo vabili tudi v odprti depo s kmečkim orodjem na Veseli Gori, vseslovenski pobudi Muzejska noč (16. 6.) pa se bomo pridružili s pomočjo skupine Ragle.

Ne pozabite, vsak mesecev na izbrani dan omogočamo brezplačno strokov-

Se obeta knjižna uspešnica o kozolcih?

Gostili smo članico družine Klett, ki vodi veliko nemško založniško skupino Klett AG (del nje je tudi največji slovenski šolski založnik Rokus Klett). Ann Sophie Klett, žena predsednika nadzornega sveta založbe Ernst Klett Verlag Michaela Kletta, je bila navdušena nad zimsko idilo v Deželi kozolcev, slovensko posebnost pa bo lahko občudovala tudi v svojem domu v Stuttgartu, saj smo ji podarili grafično mapo z upodobitvami kozolcev v našem muzeju. Klettova je v knjigo vtisov hudomušno dodala avtorsko 'grafično' podobo. Verjamemo, da so kozolci zbudili njeno pozornost.

Branka Brcar
Foto: Alenka Stražišar Lamovšek,
Nika Gričar

Med kozolce prihaja dobrodelni Cviček v srcu

Po lanskem uspešnem dobrodelnem vinsko-kulinaričnem festivalu Cviček ➤

v srcu, ki ga je organizirala 18. cvičkova princesa Anja Mrhar, bo tudi letos Dežela kozolcev prizorišče pestrega dogajanja z dobrodelno noto.

Cvičkove princese, promotorke Dolenjske, tukajšnih vinogradnikov in vinarjev ter cvička, odlikuje tudi dobrodelnost. V njihovem enoletnem mandatu so prisotne na številnih dogodkih, dober glas o dolenjskih turističnih in gastronomskih posebnostih pa širijo po Sloveniji in ob vsem tem ne pozabijo izpeljati tudi kakšnega dobrodelnega projekta. In nič drugače ne bo letos.

Aktualna cvičkova princesa Dragica Ribič, ki se je kot organizatorka izkazala že pri prireditvi Dolenjsko martinovanje, napoveduje, da bo petek, 27. aprila, v Deželi kozolcev nadvse pester. »Na vinsko-kulinaričnih stojni-

cah se bodo s svojo pestro ponudbo predstavljali številni vinarji, vinogradniška društva in gostinci, poskrbljeno bo za pester spremljajoč kulturno-glasbeni program, manjkale pa ne bodo niti lokalne vinske kraljice s celotne Slovenije. Vse to pa z enim in jasnim ciljem – celotni izkupiček od prodaje bomo namenili v dobrodelne namene,« pojasni Ribičeva in vse že sedaj prijazno vabi, da praznični zadnji aprilski petek preživite v idiličnem ambientu pod kozolci, ki so bili v preteklosti prizorišče druženj ob kmečkih opravilih.

Dragica Ribič

skovalcem omogoča potovanje v svet energije in energetike. Veliko so izvedeli o pomenu energije in njeni rabi v vsakdanjem življenju, tehnologijah proizvodnje električne energije ... Ob tem pa so se prijetno zabavali.

Janja Jerovšek

Vse diši po pesmi

V okviru kulturnega dne na šoli smo se učenci lahko udeležili literarne delavnice. Kar 16 se nas je zbralo v učilnici za slovenščino. Z učiteljico Janjo smo se najprej pogovorili o poeziji, vrstah pesmi, pisali definicije, rime ... Zatem smo začeli samostojno ustvarjati pesmi na temo šole. Najboljše pesmi naj

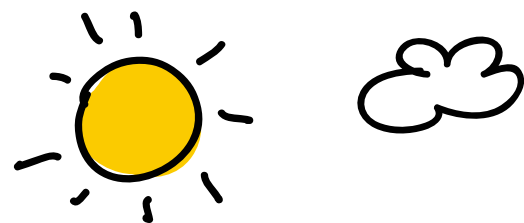
bi našle mesto v pesniški zbirki, ki jo bo šola izdala ob dnevu šole, 2. aprilu. Med pisanjem smo se še malo posladkali, da smo imeli več energije in navdih za pisanje.

Pesniško ustvarjanje je potekalo v prijetnem vzdušju, »pilili smo verze«, na-

stajale so pesmi in na koncu smo bili vsi zadovoljni. Izbrali smo najboljše in jih ob spremljavi kitare recitirali na kulturni prireditvi.

Naj bo nekaj drobcov za pokušino.

Ema Erna Weber, 6. razred

O delu na naši šoli

Že smo zakorakali v drugo polovico šolskega leta. Na naši šoli se vedno kaj dogaja. Potekajo različne delavnice, prireditve, tekmovanja, športne aktivnosti, srečanja, razstave ...

V petek, 26. januarja, smo si ogledali predstavo Šolski vrtiljak, ki jo je pripravilo Ekološko-kulturno društvo za boljši svet. Na zabaven in poučen način so predstavili vsakdanji utrip iz šolskih klopi. V predstavo so igralci na spreten način vključili tudi naše učence.

Imeli smo tudi zimski športni dan. Učenci so se lahko odločili za smuča-

nje, drsanje v Ledeni dvorani Celje ali pa za sankanje v domači okolici.

Na pustni torek so se naše maskare odpravile po domačem kraju in odga-

njale zimo. Učenci 2. a razreda so izdelali še vsak svojo masko kurenta, a zime jim vseeno ni uspelo pregnati. Na šoli pa se je širil omamen vonj po krhkih flancatih, čokoladnih rogljičkih in kokosovih piškotih, ki so jih pekli učenci 6. razreda.

Učenci 8. in 9. razreda pa so imeli na pustni torek naravoslovni dan – obiskali so Svet energije v Krškem, interaktivni multimedijški center, ki obi-

Šola ni šala.
Je že kot služba prava – mala.
A različna je ta,
da nam učitelj plačila v denarju ne da.
Nekaterim je šola všeč,
drugim pa pri srcu ni preveč.
Vanjo moramo hoditi vsi,
tudi če nam ne diši;
da bomo znali kaj,
ko bomo zapustili šolski gaj.
Recept za odličen uspeh pa je ta,
da se veliko učimo in ponavljamo doma.

Ema Erna Weber, 6.

Vsak učitelj
je najprej učenec,
ki šola ga uči.
Ko on se nauči,
še razred pouči.
Zjutraj že zgodaj vstane,
se pripravi,
teste vzame
in nato v šolo odhiti.
Učencem teste razdeli
in popravljaj se veseli.
Rad petice piše,
nerad »žebličke« riše.

Včasih je strog,
včasih prijazen kot bog.

Živa Uhan, 6. b

Zjutraj budilka zabrne,
iz lepih sanj me zbudi.
Prvo uro – vsi še spimo.
Drugo uro – se na pol zbudimo.
Tretjo uro – smo že budni.
Četrto uro – skoraj trudni.
Peto uro – smo nestrpni.
Šesto uro – pa brezskrbni.

Kaj pa naše znanje?
Je kot vodnjak brez dna,
ki se nikoli ne konča.

Katarina Lamovšek, 6. a

Drugačno druženje učencev in staršev

Na pustni torek smo imeli v 6. razredu roditeljski sestanek. To ni bil običajen sestanek, ampak druženje staršev in učencev. V uvodnem delu je naša razredničarka povedala o delu in uspešnosti našega razreda v prvem ocenjevalnem obdobju, nato smo staršem predstavili osem krogov odličnosti, ki smo se jih naučili že v preteklem šolskem letu. Zatem pa je v razred prišla stroga učiteljica Zarja Iva s šibo v rokah. Imeli smo učno uro in ponovili kroge odličnosti. Kdor ni znal, je klečal na koruzi, stal v kotu, jih dobil po prstih ali pa je odšel v klop z avstrogrsko petico. Tako smo se vsi za nekaj trenutkov preselelili v preteklost.

Nato smo se razdelili v dve skupini, seveda staršev in učencev, in se pomerili, katera bo sestavila najvišji stolp. Obe skupini sta dobili pole različnih papirjev, plastičen lonček, slamice in lepilo. Zmagali smo učenci. Pri delu smo upoštevali kroge odličnosti, kot so predanost, odgovornost, fleksibilnost, napake vodijo k uspehu ... Ni manjkalo smeha in zabave.

Ema Krnc, 6. razred

Kulturni dan in počastitev slovenskega kulturnega praznika

V sredo, 7. februarja, smo imeli kulturni dan na temo šolstva nekoč in danes.

Rdeča nit je bila 400-letnica šolstva v Šentrupertu, ki jo obeležujemo letos. Na ta dan smo se pripravljali že nekaj časa, saj smo se o obravnavanih temah pozanimali pri svojih starših, babicah, prababicah, dedkih, pradedkih, starejših sosedih ... Tudi kakšno uro pouka smo namenili spoznavanju tega dela zgodovine.

Delo je potekalo v različnih skupinah.

Učenci 1. triade so imeli najprej skupen zajtrk – tak, kot je bil nekoč: jedli so črn kruh, jabolko in pili čaj. V telovadnici so izvedli pouk, kot je bil nekoč: pisali so na črne tablice, se igrali igre naših babic in dedkov, pisali pa so tudi s peresi in črnilom. Poučevala jih je stroga učiteljica Martina.

Učenci 4. in 5. razreda so imeli v gosteh svoje babice in dedke, ki so jim pripovedovali o svojem otroštvu, igri in šoli. Po tem zanimivem skupnem delu so se učenci 4. razreda posvetili spoznavanju pouka glasbe, kot je bil nekoč, učenci 5. razreda pa so raziskovali kazni in kaznovanje učencev.

Učenci od 6. do 9. razreda

so bili razdeljeni v štiri mešane skupine, v katerih je bilo nekaj učencev iz vsakega razreda. Teme, ki so jih raziskovali, so bile:

- učilnice in učila nekoč in danes,
- učbeniki in šolske potrebščine nekoč in danes,
- šolska pravila in hišni red nekoč in danes,
- prehrana in pot v šolo nekoč in danes.

Delo vsake skupine sta usmerjala dva učitelja.

Na koncu je posamezna skupina pripravila kratko predstavitev za skupno dejanje ob koncu kulturnega dne, ki je bilo v galeriji šole.

Del učencev je sodeloval v literarni, del pa v filmski delavnici.

Učenci v literarni skupini so ustvarjali pesmi na temo šolstva, ki bodo v naslednjih mesecih izšle v knjižni obliki, učenci v filmski delavnici pa so ustvarjali film o šolstvu nekoč in danes.

Zaključni del kulturnega dne v galeriji šole je bil hkrati počastitev slovenskega kulturnega praznika. Imeli smo

kratek kulturni program, v katerem so sodelovali člani malega zborčka in šolska Orffova skupina, mladinski pevski zbor in učenki iz 9. razreda.

Učenci so pripravili zanimive predstavitve, nekaj članov literarne skupine je ob spremljavi kitare prebralo svoje najnovejša pesmi.

Mira Brezovar

Kulturni praznik v vrtcu

V sredo, 7. februarja 2018, smo v Vrtcu Čebelica počastili spomin na našega pesnika dr. Franceta Prešerna.

Ogledali smo si predstavo z naslovom Urška (Andrej Rozman Roza) v izvedbi otrok iz skupine Vetrnice. Predstavili so se nam tudi otroci iz skupine Gumbi, ki so dogajanje popestrili s petjem.

Ob tej priložnosti je prvič nastopil pevski zbor Cicimuzikalčki, ki je zapel slovensko himno in pesem Moj rdeči avto.

O kulturnem prazniku smo se pogovarjali tudi v posameznih skupinah. Otroci so nam povedali, kaj jim pomeni kultura. Njihove odgovore smo zapisali in jih obesili v večnamenskem prostoru. Prav tako smo razstavili slike mlajših skupin, ki so kulturni praznik preživele malo drugače. Eni so plesali ob glasbi, drugi risali Prešernov potret, tretji pa so kulturo spoznavali s pomočjo knjig.

Naše prireditve se je udeležilo kar nekaj staršev in starih staršev.

Vesna Škarja in Alenka Jarc

Vrtec Čebelica pri OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert VABI K VPISU PREDŠOLSKIH OTROK V VRTEC za šolsko leto 2018/2019!

V vrtec sprejemamo otroke stare od 11 mesecev do vstopa v osnovno šolo.

VPIS BO OD 19. 3. DO 6. 4. 2018.

Vlogo oddajo:

- starši, ki otroka prvič vpisujejo v naš vrtec,
- starši otroka, ki je na čakalnem seznamu v šol. l. 2017/18,
- starši, ki so vlogo oddali po 5. 4. 2017, in otrok ni bil sprejet v vrtec.

Obrazce za vpis dobite v tajništvu šole, v vrtcu ali na spletni strani vrtca Čebelica pri OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert.

Izpolnjene obrazce vrnite najkasneje do 6. aprila 2018 osebno ali po pošti na naslov:

OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, Šentrupert 57, 8232 Šentrupert.

Veselim se sodelovanja z vami.

Ravnatelj Jože Tratar

Pust v vrtcu

Mesec februar je prinesel v naš vrtec najbolj norčavi dan v letu – pustni torek. Predvsem starejši otroci so ga že prav nestrpno pričakovali, saj so se že nekaj dni prej pogovarjali, kdo bo najlepša maskara. Da pa ni bil ta dan čisto navaden, smo vzgojiteljice že januarja začele s pripravami. Dogovorile smo se, da vsaka skupina pripravi likovne izdelke za večnamenski prostor: vhod v garderobo smo okrasile s cirkuško zaveso, pisani klovni pa so polepšali steno in oglasne deske. Otroke smo naučile pustne pesmi, deklamacije in ples, s katerimi so se na pustni torek predstavili ostalim skupinam. Vse maskare smo nagradili z aplavzom in bonboni, nato pa smo skupaj rajali ob glasbi. Po sadni malici sta se najstarejši dve skupini odpravili na sprehod po Šentrupertu, najmlajši pa so ostali v vrtcu in se zabavali.

Letos nam zime res ni uspelo pregnati, a verjamemo, da je naše preganjanje pustilo svoj pečat. Zima pa bo odšla, ko bo čas za to.

Marija Grmovšek

ŠENTRUPERSKA FARA

Župnijski mešani pevski zbor

Cerkvena glasba, še prav posebej pa pevci, imajo svojo zavetnico sv. Celilijo, ki goduje 22. novembra. Naši cerkveni pevci se redno dobivajo na vajah in za praznike in ob nedeljah prepevajo na koru. Tokrat so praznovali god zavetnice najprej z vajami, nato pa tudi ob obloženi mizi pri kateri ni manjkalo petja. Saj poznate tiso, kdo bo boljši, moški ali ženske, kdo ve več pesmi itd. Verjemite, zavleklo se je pozno v noč.

Delavnica adventnih venčkov

Kot vsako leto so se otroci tudi letos v soboto pred prvo adventno nedeljo zbrali skupaj, da si naredijo svoje ali družinske adventne venčke, pri katerih bodo prižigali svečke in molili. Nekateri so res ustvarjalni in spretni, a največ šteje srce.

Obisk Miklavža

Vsako leto na predvečer godu sv. Miklavža nas obišče on osebno in s seboj prinese tudi darila. Tokrat ga je spremljal zbor angelov in nekaj parkelnov. Slednji so bili brez moči in dela, saj smo ugotovili, da porednih otrok sploh ni, ampak samo zelo pridni in manj pridni.

Sprejem novih ministrantov

Na nedeljo po Brezmadežni so bili sprejeti med ministrante novi kandidati, ki so se kar eno leto pripravljali na

to službo pri oltarju. Dokazali so, da so te službe vredni in tako dobili blagoslov tudi od zgoraj.

Razstava arhivskih fotografij o slovenskih beguncih v Avstriji

V nedeljo, 17. decembra, je bilo odprtje razstave arhivskih fotografij o slovenskih beguncih v Avstriji po letu 1945. Razstava je bila v župnijskih veroučnih učilnicah. O povojnem begunstvu je ob odprtju spregovorila zgodovinarica dr. Helena Jaklitsch. Razstava je pri nas gostovala od 11. decembra pa vse do novega leta. Za mnoge je bilo to novo spoznanje, kaj zmore narediti globoka vera in ljubezen do domovine, materinega jezika in kulture.

Božično dogajanje

- Izdelava jaslic v cerkvi
- Peka piškotov za Jezusov rojstni dan
- Koncert skupine Lilith
- Žive jaslice

Koledniki

Že tradicionalno so koledniki obiskali skoraj vse družine v župniji in tako zbrali kar lepo vsoto za misijonarje, ki bodo lažje pomagali ljudem, ki velikokrat živijo na robu človeškega dostojanstva. Otroci in vsi darovalci ste se držali Jezusovega naročila, da je molitev brez del mrtva. Torej vaša molitev ima zagotovo blagoslov.

Izlet kolednikov

Koledniki so se 17. januarja odpravili na daljšo pot, kot so samo obisk naših družin. Odšli so na izlet v Marbor, kjer so si ogledali jaslice in se srečali z drugimi koledniki in z misijonarko, ki je pokazala, iz kakšnih posod jedo ot-

roci na Madagaskarju, kakšne obleke nosijo in na kakšne inštrumente igrajo. Ogledali so si razstavo jaslic v Veržeju in bili navdušeni in obogateni z vsem, kar so doživeli ta dan.

Don Boskovo praznovanje, 28. 1.

O don Boskovem praznovanju naj spregovorijo slike. V pripravi – tridnevni:

- nas je obiskla igralec Gregor Čušin
- otroci so imeli kviz o življenju sv. Janeza Boska
- mladina si je pripravila palačinka parti
- sv. maša je bila zaključek praznovanja, po maši pa zaslužena rolada

Vikend za animatorje

Od petka do nedelje, od 16. do 18. februarja, smo se animatorji odpravili v Vrbje, kjer smo imeli pripravljeni vikend za oratorij. Spoznavali smo letošnjo osebo na oratoriju, Friderika Ireneja Barago, še bolj utrdili naše prijateljske vezi in preživeli vojno s snežnimi kepami. Skupaj se že veselimo letošnjega oratorija.

Duhovne vaje birmancev

Za tri dni so otroci, ki se pripravljajo na birmo, odšli na duhovne vaje. Spremljalo jih je sedemnajst animatorjev, ki so duhovne vaje pripravili in vodili. Skupaj smo razmišljali o tem, kako moramo biti luč ljudem in svetiti v družbi kot dobri kristjani, in o tem, kako smo mi knjiga življenja. Ta knjiga je lahko dolgočasna ali pa polna blagoslova.

Jaka Trček, župnik

POSLOVILI SO SE ...

- German Marolt
- Franc Bartolj
- Mirko Zupanc
- Roman Ribič

Od vasi do vasi

Vesela Gora: Gora, ki je pred 300 leti postala Mons Gaudiosus

Vesela Gora je z 21 gospodinjstvi in 61 prebivalci najmanjše samostojno naselje v občini Šentrupert. Naselje se je v srednjem veku povezovalo z bližnjim Ravnikom, po drugi svetovni vojni pa je bilo razdeljeno med Brinje in Stražo. Šele leta 1993 se je temu naselju vrnilo ime, s katerim je leta 1723 takratni novomeški prošt Marotti kraj imenoval Mons Gaudiosus – Vesela Gora. Nekoč zelo priljubljena romarska pot je še danes najbolj prepoznavna po baročni cerkvi sv. Frančiška Ksaverija, ki skupaj z nekoliko nižje ležečo kapelo Žalostne Matere božje in idiličnimi kapelicami križevega pota predstavljajo eno najlepših vedut šentruperskega dela Mirnske doline.

Šentrupert na Dolenjskem pred letom 1879
(foto: C. Paier; Nadškofijski arhiv Ljubljana, 107,
fotografska zbirka, šk. 14)

Vesela Gora je zaradi svoje geografske lege tudi eno od najlepših razgledišč v tem delu Mirnske doline z lepim pogledom proti Šentrupertu, ki je v drugi polovici devetnajstega stoletja navdušil tudi pionirja evropske popotne fotografije Christiana Paiera (1839–1895), da je posnel eno prvih fotografij Šentruperta, ki jo hrani v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani. Verjetno gre za najstarejšo fotografijo Šentruperta, natančna letnica fotografije pa žal ni znana, le domnevamo lahko, da je bila posneta med letoma 1877 in 1879, ko je "svitloslikar" Paier imel veljavno obrtno dovoljenje za izdelovanje "svitlopisanih podob". To je bil čas župnikovanja Alojzija Koširja, ki se je leta 1879 lotil prenove kapele bližnjega Križevega pota in jo

predelal v današnjo obliko. Fotografija Šentruperta z Vesele Gore je Paier nedvomno posnel pred to predelavo Križevega pota, torej pred letom 1879. Vesela Gora in Križev pot sta bila priljubljena motiva tudi založnikom razglednic v začetku prejšnjega

stoletja. Johana Rugelj je leta 1911 založila barvno razglednico Pozdrav z Vesele gore pri St. Rupertu. Križev pot in Veselo Goro pa je med letoma 1928 in 1947 fotografiral tudi ljubljanski fotograf in založnik razglednic Vekoslav Kramarič.

Keltsko prazgodovinsko gradišče

Ob cerkvi sv. Frančiška Ksaverija so na Veseli Gori že pred stoletjem odkrili dokaze prazgodovinskega gradišča, pred desetletjem pa so ob izkopu vodovoda na Veseli Gori arheologi zaščitili dragocene najdbe, ki danes krasijo police Dolenjskega muzeja v Novem mestu. Po poročilu arheologa Uroša Bavca so bili takrat najdeni ostanki prazgodovinskega stanovanjskega objekta, ki je propadel ob izteku 1. stoletja pred našim štetjem. V kotu te hiše je bilo ognjišče s številnimi lončnimi svitki, nekakšnimi stabilnimi podlagami, na katere so postavljali lonce, da se med kuhanjem niso prevrnili. Našli so še ostanke lončenih loncev in ka-

mnite bruse, v nasprotnem kotu hiše pa še ostanke opreme za prejo in tkanje. Vse skupaj govori o dragocenih ostankih keltsko-latenske kulture tudi v neposredni bližini Šentruperta.

Temeljni kamen prošta Marottija

Vesela Gora je s cerkvijo sv. Frančiška Ksaverija zelo povezana z novomeškim proštom Jurijem Frančiškom Ksaverijem pl. Marottijem, po rodu z Reke, izobraženim, vendar samosvojim novomeškim proštom med letoma 1715 in 1740, ki se po oceni Franceta M. Dolinarja pravzaprav nikoli ni povsem vživel v razmere na Dolenjskem. Veljal je za slabega prošta, tako v duhovnih kot tudi v gospo-

darskih zadevah. Cesar Karel VI. je v novomeški prošnji takrat zahteval kar dve vizitaciji, ki sta menda odkrili pravi nered, slabo duhovno stanje, prošnja in kapiteljska cerkev sta zaskrbljujoče propadali, prošt pa se je namesto za nujna popravila odločal za nova in nova naročila oltarjev in slik. Kljub slabemu finančnemu stanju novomeške prošnje se je po vzoru zelo uspešne romarske poti sv. Frančišku Ksaveriju v Straži (Radmirje) pri Gornjem Gradu prošt Marotti odločil za gradnjo nove cerkve v čast svojemu patronu tudi na današnji Veseli Gori. Tu je do takrat stala majhna razpadajoča cerkvica sv. Marjete na Gori, prvič omenjena leta 1391 kot sv. Magdalena na Ravniku, domnevno ena najstarejših v šentruperski župniji.

Marotti: »Mons Gaudiosus«

Novomeški prošt Marotti, ki je bil hkrati tudi pičenski škof v Istri, je 1. septembra 1723 blagoslovil temeljni kamen za novo cerkev, posvečeno sv. Frančišku Ksaveriju in ob tej priliki kraj poimenoval Mons Gaudiosus – Vesela Gora, domnevno kot antipod, nasprotje, bližnji Žalostni gori z Žalostno Materjo božjo, nekaj tudi imenitni romarski vzpetini na drugi strani doline. Po Ivanu Steklasi je prošt Marotti pri gradnji nove cerkve računal na podporo predvsem "sosednjih odličnih rodovin" in romarjev, ki so vse bolj množično častili takrat zelo priljubljenega baskovskega svetnika Frančiška Ksaverija (1506-1552), doktorja filozofije in profesorja na slavni pariški univerzi Sorbona, kasneje pa gorečega misijonarja. Pri tem se prošt Marotti ni uštel, saj so gradnjo cerkve na Veseli Gori in na Kalvariji oz. Križevem potu bogato podprli številni grofje, baroni, plemiči in duhovščina ter romarji. "Razsvetljeni mož se ni ustrašil kritičnih pripomb nasprotnikov, ki so letele na njegov visoki položaj cerkvenega dostojanstvenika in je prav na Veseli Gori svojo konceptualno zamisel v duhu baroka izpeljal do konca," je v svojem opisu Vesele Gore zapisal dr. Marko Marin. Cerkev sv. Frančiška Ksaverija na Veseli Gori je prošt in škof Marotti posvetil 4. septembra 1735, leto pred usodnimi vizitacijami novomeške prošnje, po katerih je Novo mesto nemudoma zapustil in se umaknil na Reko, kjer je leta 1740 umrl.

Cerkev s čebulastima zvonikoma

»Cerkev je po svoji idejni zasnovi in izvedbi posebnost v slovenski baročni stavbni dediščini,« je nekje zapisal dr. Marko Marin. Vesela Gora menda velja za prvi primer z diagonalno postavljenima zvonikoma pri nas, pokritima s streho čebulaste oblike. Žal je leta 1885 to streho iz skodel uničil požar in leta 1888 so streho zvonikov oblikovali koničasto in jo prekrili s pločvino. Peter Kurent še hrani miniaturni akvarel Albine Lang – Barbo iz leta 1871, kjer je še vidna čebulasta streha zvonikov. »Kakor zunanost je tudi notranost vsa nemirna,« nadaljuje Marin. Lepoto baroka verjetno najbolj izžareva veliki oltar, ki pa je po mnenju letopisca Wallija »prenapolnjen z angeli, ki imajo vsi prevelike glave« in zaradi tega »niso pravo umetniško delo«. Steklasa (1913) pa dodaja: »Sicer pa je oltar lepo delo.« Baročno lepoto izžarevajo tudi ostali oltarji in prižnica, pozornost pa najbolj pritegne freske z bogato vsebino in predvsem slike dveh velikih slikarskih mojstrov baroka, Valentina Metzingerja in Fortunata Berganta.

Križev pot

Nekako sočasno z gradnjo romarske cerkve na Veseli Gori so na manjšem griču vzhodno od nje na nekdanji zemlji barona Langenmantla leta 1731 začeli graditi kapelo Božjega groba in kapelice Križevega pota ter postavili tri velike križe s Kristusom v sredini. Pobožnosti pa so se tu začele že leto pred tem. Zaradi slabega stanja so leta 1874 kapelice skoraj na novo pozidali in poslikali. Leta 1879 pa so se lotili tudi dozidave kapele Žalostne Matere božje s pravokotno obokano ladjo, ki je ob procesijah služila le kot prehod v nizek obokan prostor, Božji grob. Gospod Franci Petrič, nekdanji urednik tednika Družina in dober poznavalec slovenskih božjih poti, je pred leti dejal: »Mama, ki je bila doma v Šentrupertu, mi je pripovedovala o postnih pobožnostih pri Križevem potu pod Veselo Goro, ki so bili včasih množično obiskani. Od nje sem slišal, da kdor tu zaupljivo moli, odide uslišan. Že kronisti 18. stoletja pripovedujejo o velikih shodih, pravih predstavah križevega pota, kakor je znameniti škofjeloški pasijon. Morda bi bilo zanimivo kdaj pogledati stare zapise in obuditi spomin na tiste shode.« Mogoče pa bo kdaj res oživel tudi

Lončena posoda in lončeni svitki z Vesele Gore v Dolenjskem muzeju v Novem mestu (foto: J. Uhan, 2017)

ta šentruperski pasijon, mogoče v tistem "lepo pojočem" šentruperskem narečju, ki ga je znanstveno tako temeljito obdelala prof. dr. Vera Smole, jezikoslovka in pedagoginja ter predavateljica na Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki je svojo mladost preživljala prav ob tej čudoviti "kulisi Kalvarije".

Steklasa: »Od tega časa je Vesela gora opustela«

V času najbolj množičnih romanj so bili na Veseli Gori trije stalni duhovniki, občasno pa jih je bilo menda tudi dvajset. Romarji so z vseh koncev prihajali v procesijah po več sto. Takrat je bilo po mnenju Petra Kurenta na Veseli Gori toliko gostiln, kolikor je bilo hiš. "Za toliko romarjev seveda ni bilo dosti prostora po onih majhnih hišah okoli cerkve, a tudi romarska

hiša z gostilno je mogla tudi le redkim preskrbeti prenočišče. Ostajati so morali na planem in pa v cerkvi," je zapisal prof. Ivan Steklasa v Zgodovini župnije Šent Rupert na Dolenjskem (1913) in nadaljeval: "... vsled prenočevanja številnih romarjev je prišlo večkrat do neugodnih in morda celo pohujšljivih prizorov". Mogoče že od tistih časov opisujejo melodijo štirih veselogorskih zvonov kot: "pouna cerku pušelceu, pouna dalina pankrtou, ..." (po zvočnem zapisu Julijana Strajnarja iz leta 1966). Nadškof goriški Karl grof Attems je leta 1751 "zabranil, da ne smejo procesije ostajati čez noč na božji poti, nego imajo dohajati in odhajati isti dan." Proti grešnosti na božji poti je svoje mnenje dodal tudi Peter Pavel Glavar, duhovnik z Lanšpreža in pogosti spovednik na Veseli Gori, ki je vzpodbudil škofa, da je veselogorskim kmetom ►

Razglednica Vesele Gore iz leta 1911 (osebni arhiv: J. Uhan)

Križev pot z Veselo Goro v ozadju med leti 1928 in 1947 (foto: V. Kramarič; arhiv: Slovenski etnografski muzej)

Vesela Gora (Der Freudenberg) 1871. Akvarel: Albina Lang - Barbo (osebni arhiv: P. Kurent)

Bartolova hiša na Veseli Gori leta 1961, takrat Brinje 36 (foto: F. Šarf; arhiv: Slovenski etnografski muzej)

dal na izbiro: ali podreti vse kozolce in pode, kjer se je grešilo, ali pa prenehati z božjepotništvom. Veselogorci so bili zelo navezani na svoje kozolce in pode, verjetno pa je bil odločilen odlok cesarja Jožef II, ko je leta 1782 "zabranil vse bratovščine, procesije in vse izredne cerkvene pobožnosti," in Steklasa je kar nekako žalostno zapisal: "... božja pot je prenehala, duhovniki so se razšli in Vesela gora je od zdaj pusta in prazna."

Sejmi pa so še živi

Nekajkrat preko leta pa Vesela Gora prav lepo zaživi. Bolj kot ob tistih redkih dnevih, ko pride na Veselo Goro maševati šentruperski duhovnik, Vesela Gora zaživi ob sejmi. Pravzaprav se je pod okriljem Etno-družab-

Peter Kurent z Vesele Gore med obujanjem spominov (foto: J. Uhan, 2018)

nega društva Draga pri Šentrupertu ohranil le še pomladanski Gregorjev sejem. Takrat se v sejmišče spremeni cela veselogorska cesta ob mogočni s kamnom zidani stavbi iz leta 1767, nekdanjem bivališču veselogorskih duhovnikov in premožnejših romarjev. Po letu 1825 je ta imenitna stavba in posest postala last družine Barbo in ko se je grof Robert Barbo pred sto leti srečno vrnil iz prve svetovne vojne, je na najbolj južnem delu veselogorskega griča postavil litoželezni Marijin steber, t. i. Črno Marijo, čudovit izdelek livarne z Dvora pri Žužemberku. Med drugo svetovno vojno so stavbo požgali, po vojni pa so jo nacionalizirali in za dolgo prepustili propadanju. Obnavljati so jo začeli leta 1974 in nekaj prostorov na-

Kozmogram Marka Pogačnika na Veseli Gori (foto: J. Uhan, 2018)

menili etnografski zbirki nekdanjega ravnatelja šentruperske onovne šole Bojana Brezovarja ter čebelarstemu spominu na Petra Pavla Glavarja in Aleksandra Lunačka. Večina tega dragocenega prostora se danes menda uporablja za potrebe društva Klativitez, ki se trudi obujati duh srednjega veka. Stavba z duhom visokega novega veka pa kliče tudi po drugačni rabi, po domoznanskih zbirkah ogroženega gradiva zadnjih nekaj stoletij, ohranitvi dragocenega gradiva za krajevno zgodovino, gradiva o domači zemlji in njenih ljudeh, o Šentrupertu in njegovi okolici. Marsikdo pa bi v tej imenitni stavbi ali njeni okolici pričakoval tudi kaj, kar bi spominjalo na Kersnikovo povest Jara gospoda, mogoče tudi kakšno poletno odrsko postavitev te povesti. Janko Kersnik, slovenski pisatelj plemiškega rodu, je očitno rad zahajal v visoko družbo tudi na Veselo Goro in začetek te priljubljene povesti, ki je leta 1893 v nadaljevanjih začela izhajati v časopisu Ljubljanski zvon, je Kersnik umestil prav na Veselo Goro in jo v povesti poenostavljeno imenoval kar Veselka.

Popolnoma predan Veseli Gori

Karkoli se je v zadnjega dobrega pol stoletja zgodilo na Veseli Gori, se je zgodilo v povezavi s Petrom Kurentom, ki ne le, da živi na Veseli Gori, ampak tudi živi z njo in zanjo. Pravi, da je Veseli Gori posvetil vse svoje življenje in kar dolgo bi naštevali vsa področja njegovega delovanja in vse pri-

dobitve Vesele Gore, pri katerih je Peter sodeloval. Najpogosteje je bil prav Peter tisti, ki je pobudo pripeľjal do uresničitve in poskrbel tudi za zaključno prireditev z njemu tako značilnim nagovorom. Tudi takrat, ko se je s sovaščani tako predano zavzel za vrnitev odvzetega imena Vesela Gora. Peter ni le dober organizator, ampak je tudi odličen govorec in šentruperski župan Rupert Gole ga je označil kar za "virtuoza besed". Vse svoje gra-

divo je Peter Kurent zbral v knjigi Moji spomini, ki jo je pred leti izdal v samozaložbi in predstavlja dragoceno zbirko domoznanskega gradiva.

Kraj z angelsko kvaliteto

Veselo Goro je umetnik in raziskovalec Marko Pogačnik v njegovi geomantični raziskavi že pred desetletjem prepoznal kot kraj z »angelsko kvaliteto«. Simbolično je to v kozmogramu

na litopunkturnem kamnu predstavil z roko, ki varuje človeško bitje, zarisano v njeni dlani in hkrati širi blagovest po prostoru. Zdi se, da je Marko Pogačnik na Veseli Gori na svoj način zaznal nekaj zelo pomembnega in s postavitvijo kamnitega stebra ob cesti, ki vodi do veselogorske cerkve, spontano sporoča: »Aktivirajte spečo sposobnost dežele, da bo življenje steklo v svoji polnosti.«

joze.uhan@telemach.net

Smo v maln prpelal Lekšev mlin na Globoščici

Drugi mlin na Globoščici je bil Lekšev mlin. Manjši mlin na dva para kamnov je prenehal mleti ob koncu druge svetovne vojne. Danes so od njega ostale le še ruševine.

Lekšev mlin, ki je bil v lasti družine Zupan, je stal v dolini pod Zagradom, Vihrom in vasjo Hrastno na levem pritoku Globoščice. Mlinska stavba se je ločila na mlinski del in bivanjski prostor s krušno pečjo. Iz ruševin je vidno, da je poleg mlina stalo še eno manjše poslopje. Mlin je imel dva para kamnov ter v istem prostoru stopce za stopanje ječmena in prosa. Okoli mlina je bil gozd, le poleg mlina je bila jasa z njivo, ki so jo, tudi še potem, ko so v mlinu prenehali mleti, obdelovali Lekševi.

Gospodar, ki so mu rekli kar Lekš po hišnem imenu, naj bi bil kar premožen. Domačija je stala na pobočju, višje od mlina. Sestavljali so jo hiša, hlev in dva kozolca. Mlin na zgornjo vodo je imel mlinsko kolo s korci, kar je bolj značilno za mlince, ki so bili na potokih z manj vode. V breg vreza-

na mlinščica je bila napeljana daleč, da je imela voda večji padec na kolo; speljana je bila iz večjega grabna, ki priteče izpod Vihra. Kljub temu je vode velikokrat primanjkovalo. Na začetku mlinščice je bila zapornica, ki so ji rekli zaturnc, da je mlinar ob večjem deževju priprl dotok vode na mlinsko kolo; pri mlinu zapornice ni bilo. Iz mlinščice je šla voda v kanal iz zbitih lesenih desk ter v padcu na mlinsko kolo. Da je imela voda večji padec, je bil kanal v dolžini 15 do 20 metrov dvignjen od tal in podprt.

Zadnji lastniki Lekševga mlina so bili Zupanovi. Čeprav je bilo Lekše hišno ime, pa ni bilo zaželeno, da so Zupanovi rekli Lekševi, saj je bila to za njih žalitev. Pred Zupanovimi so na domačiji živeli Korenovi. Kdaj točno naj bi mlin začel obratovati, ni znano. Zadnja mlinarja pa sta bila France in Francka Zupan, rojena Škoda. Večina od njunih sedmih živčih otrok se je razselila po svetu. Otroci so šli služiti že v rani mladosti. Družina je bila namreč velika, domačija pa premajhna za preživetje. Zadnja živeča na Lekševem sta bila sin France Zupan in žena Micka, ki sta po drugi svetovni vojni zemljo in mlin, ki ni več obratoval, prodala ter se preselila v Cerovec pri Trebelnem.

Ruševine Lekševga mlina.

Zasuta široka mlinščica Lekševega mlina.

V mlin so s Hrastnega, Vihra in Zagrada nosili peš, dostop z vozem ni bil mogoč. Mlin, ki je obratoval tudi pozimi, se je ustavil, ko je bila močna zmrzal. V težko dostopni globeli je bilo

nemogoče razbijati led, zato je moral mlinar počakati odjugo. Zupanovi so imeli v mlinu najetega mlinarja, ki je živel v mlinu. Nazadnje je mlet možak, ki so mu domačini rekli Pergl. »Pergl so mu rekli. Tako lušno bradičko je imel, mejčkeno, pa tak suh človeček je bil,« se spominja sogovornik. Pergl je pred drugo svetovno vojno po vaseh prodajal kruh iz Peterlinove pekarnice v Šentrupertu, med vojno pa je bil za mlinarja pri Lekševih. Pred njim je po pripovedovanju starejših v mlinu mlela Francka Zupan. »Prej pa baje, da je od Lekša mati mlela. Ampak to je zdaj tako, kar se meni dozdeva, da so se pogovarjali ljudje. /.../ Pa da je tako pljuvala hudo, da se je ljudem zgravž-

alo.« Ljudje so zaradi njene grde navede prenehali nositi v njihov mlin. Pergl pa naj bi po pripovedovanju sogovornikov delal dobro moko.

Ko je Pergl prenehal z delom in odšel, od Lekševih ni noben več mlet. Mlin se je ustavil konec druge svetovne vojne, okrog leta 1946 ali 1947. Lekševa domačija je bila po letu 1960 prodana, od mlina pa so ostale le še ruševine.

Sogovorniki: Miha Ramovš, Pepca Ramovš, Martin Slapšak.

Povzeto po knjigi Smo v maln prpelal: Mlini na Jeseniščici in njenih pritokih, kjer so navedeni tudi vsi viri in literatura.

Liljana Jantol Weber in Mojca Ramovš

Na flančniku

O malinah, špargljih, platani in rakovski roži – spomini na zelene površine gradu Rakovnik

Zasajanje grajskih parkov predvsem z raznimi lesnatimi rastlinami, kot so grmi in listavci ter njive oz. vrtovi za pridelavo zelenjave za samooskrbo, se je razširilo iz samostanskih zidov v 17. stoletju.

Če so bili samostanski vrtovi poleg površin za samooskrbo namenjeni predvsem gojenju zelišč, so se grajski parki ponašali z nasadi tujerodnih rastlin, ki so jih graščaki prinašali s svojih gostovanj. V primerjavi s samostanskimi vrtovi, kjer so menihi našli svoj mir, so bile grajske zelene površine namenjene predvsem druženju, v manjši meri tudi sproščanju.

V sproščenem vzdušju sva klepetali tudi z najstarejšo od sogovornic, sovaščanko iz Slovenske vasi. Sedeli sva za toplo pečjo, prav tako, kot smo jo imeli nekdaj v stari hiši tudi mi. Kot najstarejša je užila največji del grajske-

Rakovniški grad z delom grajskega parka okrog leta 1930 (hrani Cveta Lovše Jahič)

ga življenja, saj so spomini nanj kljub temu, da se s "tagrajskimi" nikoli ni družila, živi, kot bi bilo včeraj.

Ko je v tedanji Nemški vasi (danes Slovenska vas) še stal mogočen rakovniški grad, so tedanji lastniki gradu, grofje Barbo in kot zadnji med njimi grof Robert Barbo, poleg čudovitega grajskega parka imeli tudi mnogo obdelovalne zemlje. Stopar navaja, da je na franciscejskem katastrskem načrtu gradu iz let 1823–1869 vidna ambiciozna vrtna zasnova, oprta na zglede delno francoskih delno angleških parkov. Poleg gradu pa je bil ves čas tudi zelenjavni vrt, ki je služil za oskrbo gospode, so pa z zelenjavo z vrta prehranili še osebje, ki je na gradu delalo. Zelenjavo z domačega vrta so pogosto uporabljali tudi za potrebe obiskov, ki jih po pripovedovanju sogovornikov ni bilo malo, zato so jo morali celo dokupovati. Vrt je bil velik približno toliko, kot je bil širok grad, malenkost širši na vsako stran, v dolžino pa je segal skoraj do ceste, kjer je raslo grmičevje. Po pripovedovanju Lovšetovih je bil obdan s kamnitimi ali zidanimi stebri, vmes pa ni bilo ograje, ampak samo rante v dveh nivojih.

Kljub temu, da so veliko posestvo obdelovali »kar bolj po domače«, je bilo vedno lepo obdelano, za kar so poskrbeli številni delavci. Nihče od sogovornikov pa ni znal točno povedati, ali so za obdelovanje vrta in urejanje parka imeli vrtnarja. Glede na to, da so med drugim zaposlili gozdarje, je verjetno tudi za vrt in park skrbela določena oseba, ki je imela po razmišljanju najstarejše sogovornice »dosti dela. Vrt ob gradu je moral bit lepo obdelan. Ne tako kot nekje, ko je trava večja kot solata«.

Bolj pomembna kot skrb za vrt in park je bila izbira in priprava semen za vrt. Pri tem, kje bo kaj posejano in posajeno, so imele najverjetneje zadnjo besedo grajske kuharice, možno pa je tudi, da so prav one poleg kuhanja skrbele še za urejenost vrta. Ljudje so v tistem času večinoma sami pridelovali seme in nato hodili na Veselo Goro prodajati ali izmenjevati, tudi grajski enako, razen, če so kdaj (bolj izjemoma) kupili kaj v Ljubljani na trgu.

Pridelovali so solato ipd., skratka »take stvari, kot se pridelujejo še danes«. Paprike v času gradu pri nas še niso poznali, bil pa je stročji fižol, pesa, koleraba, skratka »kar si doma semena napravil ali pa kar ga je bilo na sejmu

za Gregorjevo«. Imeli so tudi nekaj rož oz. cvetočih rastlin, najbolj mikavna pa sta bila gotovo ribez in malina. Sprehodi čez grajski vrt so izgledali tako: »Hodili smo pa mi, kadar je bila maša na Veseli Gori, Rakovčani, vedno čisto pod gradom, pod okni, pa čez vrt. Pa ni nikoli noben grajskih prepovedal. Pa je bilo tako lušno, ko smo kakšne maline ukral, kot vsak otrok,« pripoveduje sogovornica in nadaljuje: »Saj ta stari se kregajo. Takrat so se kregali, zdaj se kregajo. Ampak to je najlepši spomin. A si dubu kaj? Kuk si nabral? Taka je bila hoja čez vrt.« V vrtu so bile tudi klopce, »tam, kjer je bila malo senca. Ne vem, katero drevo je raslo, da je bila senca. Saj ni bilo tako veliko«.

Glede na to, da so na gradu imeli kuharico, so verjetno viške pridelke vložili. Vlaganje je bilo nekdaj drugačno, kot je zdaj, kovinskih pokrovčkov, kot jih uporabljamo danes, takrat namreč še niso poznali. Namesto tega so uporabljali steklene kozarce, na katere so s trakovi pritrdili pergamentni papir, ki je bil močnejši in ni tako prepuščal. Kljub temu je bilo kvarjenja veliko. Včasih so se znašli tudi nekoliko drugače. V goste so se večinoma vozili s kočijami in naredilo se je, da je bila kakšna guma kolesa za odpis. Narezali so jo na tanke trakove in s tem dobili elastiko, ki je v primerjavi s trakovi bolje tesnila. Način konzerviranja hrane oz. dolgoročnega shranjevanja hrane na način, kot je vlaganje, pa sicer za obdobje med letoma 1900 in 1950 za naše kraje ni bilo značilno. Če že, so gospodinje kuhale češpljevo (slivovo) marmelado, večino zelenjave pa so porabile sproti. Pripravljene marmelade so bile brez dodanega sladkorja, saj ga v trgovinah še ni bilo, poleg tega pa so bile trgovine redke in oddaljene od vasi.

Poleg uporabnega zelenjavnega vrta so h gradu sodile tudi njivske površine, na katerih so sejali pšenico, saj so grajski navadno jedli bel kruh. Sogovornica si ga je velikokrat prislužila. Ob koncih tedna, ko je grajska gospoda igrala tenis, je namreč pobirala žogice. Prvo plačano delo v njenem življenju ji je takole ostalo v spominu: »Pa saj smo morda kakšno pobrali. Pa malco so dal, dobro. To pa! Fejst kos kruha, pa to še belega, ker mi doma smo zmeraj jedli črnega«. Pripoveduje, da so grajski pridelovali veliko pšenice. »So imeli cel tale hrib, dobški, in tele njive, ki jih imajo na ono stran potoka (op. p. njive, ki so danes večinoma v lasti Jakijevih iz Brinja), skoraj do

Grof Robert Barbo pred glavnim vhodom v grad okrog l. 1930 (hrani Cveta Lovše Jahič)

današnje glavne ceste. So imel polja dost.« Pripovedovanje sklence z žetvijo in mlačvijo pšenice: »Je bilo pa treba na roke vse požeti in dokler ni bilo nobenega stroja, vse s cepci omlatet.« Na ta način se je mlačev zavlekla tja v pozno jesen, skoraj do zime.

Ko je graščak že skoraj popolnoma obubožal, se je tik pred odhodom z Rakovnika odločil, da poskusi nekaj zaslужiti z gojenjem belušev. Zgodaj zjutraj so sveže pobrali, graščak pa jih je peljal s konjem v Trebnje na vlak, ki je proti Ljubljani odpeljal ob četrti uri zjutraj. »Pa to vse zapakirat v škatle, da se ni polomilo. V Ljubljani jih je moral pa spet nekdo na postaji prevzeti, dvigniti in potem na trgu prodati. In vsa ta ceremonija ni bila čisto nič rentabilna,« se spodletelih poskusov spominja sogovornica. Dolga njiva se je nahajala tik pod današnjo cesto proti Šentrupertu, na njej je bilo kakih pet vrstic belušev (širine približno 2,5 m), segala pa je skoraj do gradu. Vmes je bilo nekaj malega prostora za prehod, saj so vrt, ki se je nahajal tik pod njivo in se dotikal gradu, obdelovali (štihali) ročno, medtem ko so njivo orali s konji. Ko je grof z družino dokončno zapustil Rakovnik oz. tedanjo Nemško vas in so grad »okupirali« italijanski vojaki, so beluše odkrili domačini, natančneje Lovšetova mama. Sogovornica Cveta Lovše Jahič se gužve na njivi tisti čas ne spomni: »Jst se ne spomnem, de bi nas blo kej dren tam, samu zmerej, da sm bla sama bolj na tisti njiv.« Izkopavali so podzemne dele rastlin z belimi stebli – beluše, ki pa so jim domačini rekli kar špargeljini. Ko so zrasli in pogledali

iz zemlje so ozeleneli. Take so rezali za prašiče, medtem ko so preostanek, ki se ni porabil, imeli za okenske rože ali popestritev cvetličnih aranžmajev, tem so rekli asparagus. Nabirali so jih tudi Lovšetrovi otroci. »Jaz se dobro spominim, smo hodili nabirat. In ko smo videli, da glavca ven gleda, pa smo šli z nožem notri globoko pa smo odrezal. In tiste špargeljne smo tako tako jel, kakor karfjolo, nekaj takega, z drobtinam zabelen. Takrat, ko sploh ni bilo jedi, to je bilo tako dobro, da ti ne morem povedat. In jaz sem si jih tako močno želela. Pa sem bila v Avstriji. Kdaj? Mogoče 80. leta, pa sem jih videla vložene v kozarcu.« Kako dobri so bili, se spominja tudi Milena, še ena izmed Lovšetrovih otrok. »Belo, pa malo bolj debelo kakor peteršilj. Pa smo tisto kuhali, pa je bilo tako dobro.« Če so bili beluši tisti, ki so popestrili jedilnik Lovšetrovim, pa niso očarali tretje soganovnice, ki se jih spominja drugače. Za rakovške otroke namreč niso bili zanimivi, saj so rasli pod zemljo in se jih ni dalo ukrasti.

Za grajske parke in vrtove ni bilo značilno veliko cvetja, poleg zelenjave za

samooskrbo so raje sadili lesnate rastline, to je grme in drevesa, povečini listavce, medtem ko je bil gozd, ki so ga tudi imeli veliko v lasti, smrekov. Milena Kotar se spominja, da so v smeri od gradu proti Lovšetrovim imeli posajena eksotična drevesa, ki so jih grofje prinesli z gostovanj kot darila. Sogovornik Ivko Lovše ima v spominu, da je med drugim v grajskem parku svoj novi dom našla platana, medtem ko se Cveta spominja »grma, ki je imel bolj majhne, temnordeče mesnate cvetke, ki so lepo dišali«. V času bivanja grofov na Rakovniku v gradu še ni bilo elektrike, saj bi bilo enostavno predrago. Ko so jo kasneje napeljevali, so morali na tem mestu narediti rahel lok, saj grof dreves ni pustil posekati. So ji pa pozneje, v času druge svetovne vojne, zaradi boljšega razgleda požgali Italijani.

Ni pa rakovška gospoda s sabo prinesla samo lepih eksotičnih grmov in dreves, ampak tudi plevel, v lokalnem okolju znan kot rakovška roža, nekateri pa mu preprosto rečejo kar rakovski plevel. O koristnosti plevela so se tako prepričali tudi tagrajski, ko naj bi krave molznice, krmljene z "rakovško rožo",

dajale več mleka. Za katero rastlino gre, ni točno znano. So pa sogovornice podale precej natančen opis njenega izgleda. »Majhni beli cvetki. Veš, ko ga je toliko! Pa bolj špičaste listke ima. Ta prva pogleda tista roža ven, tisti plevel. Pa ta prva pozebe potem tudi. Ko je pozeba, ta prvo pozebe tisti plevel. Tisto da je prinesel eden od grofov iz Italije in je dobro za krave molznice. Potem se je pa razpasel. Krave imajo pa res mleko. Jaz sem potem, ko ga je res veliko bilo, notri po koruzi ga šla kar žet, pa sem ga dajala namesto trave kakšenkrat. Pa je imela krava res več mleka. In dober je bil.« Z opisom se je trudila tudi gospa Cveta: »Podobno listje bukovemu. Šopek cvetkov kot majhne kamilice, beli in rumeni. Se zelo razraste in se rada polomi. Zraste pa ene 20, 25 centimetrov.«

Pod gradom je tekel potok Busenk, ki so ga delno zajezili, da so naredili baje. Po njem je čolnarila gospoda, ko jih ni bilo doma, pa so si čoln občasno sposodili nadobudni rakovniški otroci. Do gradu je vodilo več poti. Steza, ki poteka z Rakovnika proti Podgorici, je bila v tistih časih glavna cesta, vhod v grad pa je bil s severne strani. Imel je visoka, masivna, dvokrilna vrata, na grajskem dvorišču pa je rasel velik kostanj. Iz fotografije je razvidno, kako veliko je bilo grajsko dvorišče, »da je avto kot ena smet noter«. Prva etaža gradu je bila zelo visoka, v naslednjih dveh so bile sobe. Letna pot do gradu je potekala vzporedno s koncem Gregorčičeve stare hiše in med leseno zgradbo, kjer naj bi nekoč bila žaga. Na eni strani poti so bile jablane, sogovorniki se spominjajo jabolk pisančkov, ki so prva dozorela in so bila sladka. In prav dve jablani, ki sta ostanek nekdanjega drevoreda sta edini oprijemljivi spomin, ki je ostal na nekdanj mogočni rakovniški grad.

Sogovorniki: Cveta Lovše Jahič, Ivko Lovše, Milena Kotar, Roza Puntar.

Besedilo je del raziskave o vrtovih nekdanj in danes, ki jo Zavod Rožlin izvaja na območju občine Šentrupert v letu 2018.

Literatura: Mlakar, Vlasta, Rastlina je sveta, od korenin do cveta. Samozaložba, Ljubljana, 2015; Podobnik, Lojze, ur., Slovenska vas skozi čas. Turistično društvo Šentrupert, Šentrupert 2011; Stopar, Ivan, Grajske stavbe v osrednji Sloveniji, II. Dolenjska, Tretja knjiga, Porečje Temenice in Mirne: gradovi in dvorci. Viharnik, Ljubljana 2002.

Maja Gregorčič

Valvasorjeva upodobitev gradu Rakovnik iz leta 1679 (vir:Wikipedija)

Posest gradu Rakovnik na franciscejskem katastru za Kranjsko, 1823-1869 (vir:Wikipedija)

SLOVENSKE SLIKANICE ZA OTROKE SVETA – ZA DOLGO ŽIVLJENJE

Širitev razstave v počastitev 400-letnice šolstva v Šentrupertu

Življenje piše zgodbe. Ena izmed takšnih zgodb je tudi stalna razstava SLOVENSKE SLIKANICE ZA OTROKE SVETA. Pobudnica zamisli je bila urednica Mladinske knjige dr. Kristina Brenkova, ki je nekega decembrskega dne 1993. leta glasno razmišljala, kako bi bila srečna, če bi se nekje našlo gnezdece za slovenske slikanice, ki so jih nekoč s tako ljubeznijo izdajali v različnih jezikih; takoj sem privolil, čeprav je bilo malo časa, saj smo želeli, da bi se zamisel uresničila že ob kulturnem prazniku – kot uvod v počastitev 375-letnice šolstva v Šentrupertu.

5. februarja pred 24. leti je bila razstava odprta. Tedaj je pisateljica in urednica dr. Kristina Brenkova v Kroniko zapisala: "Tako mi je, kot da sem pol svojega življenja čakala na današnjo soboto. Ko me je ravnatelj šentruperske šole, prežarjen notranjega ustvarjalnega ognja, povabil k vam na začetek stalne razstave slovenskih slikanic, prevedenih v tuje jezike za otroke sveta, sem vedela, kako pomembno je to dejanje. Vedela sem, da bo taka stalna razstava dragocen kamenc v mozaiku kulturnega prizadevanja mojega rodu, vašega rodu. Šentruperska šola je tej nenavadni knjižnici zgradila gnezdo. Jože Zupan je vsadil zrno, ki bo zrastle v drevesce, v drevo, v žlahtno pričo slovenske biti. Vaša Kristina Brenkova." Ugledni profesor Ivan Gregorčič pa je tedaj zapisal: »Zamisel in začetek izvedbe kažeta, da je lahko tudi majhen kraj svetovljanski.«

Če razmišljam o minulih letih, res lahko rečem, da smo ponosni, ker je to edina razstava takšne vrste. A v bistvu je vseskozi šlo za veselje, ker se zgodbe malega naroda skozi materinščino širijo v svet. Vendar pa ni bilo tako enostavno, kot se marsikomu na prvi pogled zdi. Vedeti je treba, da dvojezičnih slikanic tudi v največji knjigarni Mladinske knjige, imenovane Konzorcij, ni bilo. Tako se je zbirka lahko širila samo z darili – v prvem obdobju so največ prispevale pisateljice Kristina Brenkova, Branka Jurca in Ela Peroci ter žena Leopolda Suhodolčana Marija. Kot glavni dobitnik je bilo srečanje s pisateljem Slavkom Preglom, ki je namignil, da bi se utegnili dobiti še kaj slikanic v skla-

dišču založbe Co libri; bera je bila obilna – a čeprav so bile broširane slikanice, so verjetno med njimi tudi takšne, kakršnih verjetno tudi v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) nimajo. Med darovalce sta se vpisala pesnika Kajetan Kovič in Niko Grafenauer. Lep dogodek je bil, ko je ilustratorica Mojca Cerjak opozorila, da so v Trstu izšle Kosovelove pesmi v štirih različnih jezikih – ali tedaj, ko je urednik Ivan Bizjak izdal svojo slikanico Nori bik v sedmih različnih jezikih ... Kasneje sta na rast razstave veliko pripomogla legendarna spodbujevalka v Konzorciju Bedita Mlinar in zvesti urednik Andrej Ilc.

Res je, brez dobrih ljudi razstava Slovenske slikanice za otroke sveta ne bi mogla nastati. V srcu je hvaležnost vsem, ki so začutili, da je vključitev slikanic v razstavo tudi spomenik vsem slikanicam; ob današnji zadnji množični rešitvi – 31 slikanic – pa je precej slikanic za razstavo podarila tudi šola; k temu dodajam darežljivost urednika Andreja Ilca, ne smem pozabiti Maje Kastelic, Primoža Suhodolčana, Davida Tasiča; zbirka pa je vseskozi rasla tudi z darili avtorja razstave – kjer koli sem odkril kakšno slikanico (največkrat v Konzorciju), sem jo z veseljem vključil v razstavo.

Pepelka Alenke Sottler je 500. slikanica, ki se je znašla na stalni razstavi; še več pa je vredno, da z naklonjenostjo avtorice, iznajdljivostjo župana Ruperta Goleta in darežljivostjo sponzorjev lahko občudujemo tudi izvirnike ilustracij te slikanice. Kljub sedanj odlični tehniki je namreč izvirnik neprekosljiv ...

Ko skušam narediti povzetek zbirke – zdaj je 537 slikanic – naj rečem, da je to najprej poklon nesmrtni urednici Mladinske knjige dr. Kristini Brenkovi, ki je živela za spoznanje, da je za otroke dobro le najboljši, hkrati pa znala poskrbeti, da so imenitni ilustratorji dali knjigi dodatno nesmrtno življenje. Podobno je tudi Rastoča knjiga svetovne mladinske književnosti spomenik in hvaležnost vsem pisateljem, pesnikom in ilustratorjem (pa tudi urednikom in založnikom), ki so jezik in umetnost malega naroda postavili na zemljevid sveta in tako uresničili videnje urednice Kristine Brenkove, da morajo biti zgodbe posameznega naroda last vseh otrok sveta

Šentrupert pa ima to prednost, da je spletel takšno gnezdo, ki ga vsaj na zunaj lahko občudujejo novi rodovi. Po pravilih se slikanice z razstave ne sposojajo. Ker so mnoge slikanice danes že zelo redke, je toliko več vredno, da so vsaj tako lahko še vedno prisotne med nami. Tudi vseh jezikov, v katere so prevedene naše slikanice z izvirnimi ilustracijami, ne moremo spoznati, a mnoge evropske jezike vsaj slutimo, hkrati pa smo ponosni, ker dela naših avtorjev ne poznajo meja.

Hvala vsem, ki ste bili prisotni ob sklenem širjenju stalne razstave SLOVENSKE SLIKANICE ZA OTROKE SVETA – IZ ŠENTRUPERTA!

In za konec spet besede pobudnice: »Galerija pa živi – kot droben biser v zakladnici našega kulturnega snovanja; vemo pa, da bo še dolgo živela. Saj biseri ne umirajo.«

Jože Zupan, avtor stalne razstave

Orglice pele tudi v šentruperski občini, v Gostilni Javornik

Festival ustnih harmonik (orglic) že tradicionalno poteka zadnje februarso soboto. Tako se je zgodilo tudi letos.

Vodja festivala Stane Peček je 19. festival povezal v zgodbo. Leta 1908 je blizu 19 km dolga železniška proga povezala Mirnsko dolino med Trebnjem in Krmeljem, 110 let kasneje pa so to na isti razdalji simbolno storile majhne orglice. Medtem ko je vlak potnike pričakal na osmih vmesnih postajah, so zadnje februarso soboto letošnjega leta orglice ljubitelje glasbe razveseljevale na štirih prizoriščih. Popoldanski koncerti so potekali na treh lokacijah: v Trebnjem, v

Krmelju in na Rakovniku pri Šentrupertu, večerni gala koncert pa se je zgodil v Mokronogu.

Tako so na zadnje februarso sobotno popoldne orglice pele tudi na Rakovniku pri Goranu Pevcu.

Podmladek Sorških orgličarjev iz Medvoda, Silvo Girandon iz Domžal, Anton Žagar z Otočca, Janko Mlakar na ustni harmoniki ob spremljavi kitarista Matjaža Zorka iz Ljubljane, Marjan Urbanija iz Mengša ter Sorški orgličarji iz Medvoda, so z različno glasbo nagovorili obiskovalce, Mateja Leban pa je koncert povezal z umetniško besedo. Koncert sta spremljali tudi Tatjana Mihelčič Gregorčič in Sara Zajc, komisija, ki je strokovno ocenjevala nastope orgličarjev, hkrati pa izbrala glasbeno točko posameznega izvajalca za večerni gala koncert v Mokronogu.

Ob tej priložnosti v imenu vodje festivala, Staneta Pečka, in organizatorja festivala – trebanjske območne izpostave Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, izrekamo iskreno zahvalo gostitelju koncerta, Gostilni Javornik, vsem nastopajočim, povezovalki, ozvočevalcu Jožetu Brčarju, video snemalcu Tomažu Pavkoviču, fotografu Viliju Lamovšku, Občini Šentrupert za finančno podporo ter vsem obiskovalcem koncerta, saj so v tako lepem številu zbranemu občinstvu orglice pele še lepše.

Mojca Femec, JSKD OI Trebnje

Kolektivna blagovna znamka Dobrote Dolenjske – priložnost za majhne proizvajalce lokalnih izdelkov

Dobrote Dolenjske so kolektivna blagovna znamka (KBZ), ki se predstavlja z jagodnim izborom domačih, lokalnih kulinarčnih in rokodelskih izdelkov ter storitev, kot so pogostitve z domačimi dobrotami, turistični programi in prireditve. KBZ je last Zavoda za trajnostni razvoj Temeniške in Mirnske doline, ki skrbi za kakovost svojega asortimaja s pomočjo certificiranja, ki jih izvajajo zunanji strokovnjaki dr. Janez Bogataj, dr. Tanja Lešnik Štuhec, Franc Jezeršek in dr. Živa Deu. Izdelki Dobrote Dolenjske so na voljo na prodajnih mestih širom Slovenije in v trgovinah Dobrote Dolenjske v Trebnjem in v centru Ljubljane. Z letošnjim letom je zavod pričel skupaj s partner-

ji – občinami Šentrupert, Škocjan, Mirna Peč in Zavodom Novo mesto – izvajati projekt »Razvoj in promocija KBZ ter vzpostavitev mreže lokalnih ponudnikov«, ki je sofinanciran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, in v okviru katerega bo zavod izvedel številne aktivnosti za vključitev novih proizvajalcev v KBZ. V juniju bodo delavnice, na katerih bodo strokovnjaki predstavili možnosti vključitve v KBZ po posameznih področjih. 4. junija bosta v Mirni Peči (ob 11. uri) in Šentrupertu (ob 17. uri) potekali delavnici na temo pridelkov, prehranskih izdelkov in jedi. Enako temo bo 6. junija ob 11. uri obravnavala delavnica v Škocjanu, isti dan ob 17. uri pa bo na

temo rokodelskih izdelkov potekala delavnica na Otočcu. 14. junija bosta na Otočcu še dve vsebinsko različni delavnici, in sicer za turistične produkte in programe vodenja (ob 11. uri) ter za prireditve in turistične objekte (ob 17. uri). Vljudno vabljeni vsi, ki iščete nove poslovne priložnosti! Za več informacij spremljajte občinsko spletno stran.

Barbara Jerovšek

Krajevna knjižnica Šentrupert v pričakovanju pomladi

Z zanimivim predavanjem Marije in Andreja Štremfija o osemstisočakih smo konec decembra zaokrožili praznovanje 15. obletnice delovanja planinskega društva Polet iz Šentruperta. Prireditel je spretno povezovala Andreja Udovč. Najprej nas je popeljala k razstavi Pisan svet metuljev, ki nam jo je predstavil njen avtor prof. Dušan Klenovšek. Sledili so govori župana Ruperta Goleta, predsednika PD Polet Bojana Brezovarja in ostalih gostov ter razvitje prapora društva. Zapel nam je mladinski pevski zbor OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert.

Počasi na vseh enotah knjižnice zaključujemo tudi s pravljničnimi uricami in Jurčkovim nahrbtnikom. Otroci, pohitite z zbiranjem Jurčkovih štampiljk. Le še do konca marca imate možnost, da si prislužite lepo presenečenje. Skupni zaključek za vse otroke, ki boste pridno obiskovali pravljnične urice in uspešno opravili Jurčkov nahrbtnik, bo tudi letos v telovadnici PŠ Dolenja Nemška vas, v petek, 13. aprila, ob 17. uri. Družili se bomo z Damjano Golavšek in Mojco Pokrajculjo. Tudi bralni potepuhi zgibanke z odgo-

vori oddajte do konca marca. Čaka vas lepo darilo, ki ga boste prejeli na osrednji prireditvi v okviru Golievih dni, 10. aprila 2018.

Patricija Tratar, Krajevna knjižnica Šentrupert

»Mozaik dogajanja« na CIK Trebnje

V dobrem letu in pol brezplačnih izobraževanj za zaposlene za dvig splošnih in poklicnih kompetenc s področja računalništva, tujih jezikov, osebnostne rasti in drugih, je usposabljanje na CIK-u uspešno zaključilo že 345 udeležencev. Konec marca 2018 pričnemo s tečajem Excela – nekaj mest je še prostih. Zbiramo tudi prijave za 60-urni začetni tečaj računalništva, prepričali se boste lahko, da miška ni prav nič strašljiva in da je računalniški ekran prav zares okno v nov svet! Če potrebujete dodaten brezplačen nasvet, se lahko obrnete na svetovalke na našem centru, ki vam bodo pomagale pri odločanju za izobraževanje, organizaciji in poteku učenja, načrtovanju nadaljnjega izobraževalnega poti in razvoju kariere.

V letošnjem letu Univerza za tretje življenjsko obdobje (UTŽO) Trebnje praznuje že 20. obletnico svojega delovanja. Delček pestrega dogajanja bomo predstavili na prireditvi, ki bo v torek, 10. aprila 2018, ob 11. uri v Kultur-

nem domu Trebnje na Golievem trgu 7, Trebnje. Toplo vabljeni tudi na razstavo študijskih krožkov, ki bo od 3. do 13. aprila 2018 v dvorani Stik, Goliev trg 1 v Trebnjem.

Na voljo pa so vam tudi drugi programi, kot so usposabljanje za pridobitev NPK varuh predšolskih otrok, socialni oskrbovalec na domu ali pomočnik kuharja, neformalni programi – tečaji in usposabljanja, kot so tuji jeziki, slovenski jezik za tujce, računalništvo, knjigovodska dela ter tečaji za prosti čas: klekljanje, kvačkanje, šivanje. Več informacij o izobraževalni ponudbi dobite na www.cikt-trebnje.si oz. pokličite vsak delovni dan na tel. št. 07 34 82 100. Spremljate nas tudi na FB stani CIK Trebnje.

Svetovanje in programi usposabljanja so za vse udeležence brezplačni, saj jih financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija.

Jasmina Pakiž in Kristina Jerič, CIK Trebnje

* Dejavnost svetovanja je sofinancirana v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, prednostne osi: 10. Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost; prednostne naložbe: 10. 1. Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanj, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno prek poklicnega usmerjanja in validiranja pridobljenih kompetenc; specifičnega cilja: 10. 1. 2. Izboljšanje kompetenc zaposlenih za zmanjšanje neskladij med usposobljenostjo in potrebami trga dela.

Galerijske novice

Pestro kulturno dogajanje je zaznamovalo začetek leta 2018 v Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje. Za nami je slovenski kulturni praznik, ko ste si ljubitelji umetnosti lahko brezplačno ogledali aktualne razstave, otroci pa so sodelovali na umetniški delavnici.

Razstavni program smo pričeli z retrospektivno razstavo Anton Plemelj, med življenjem in umetnostjo. Anton

Razstava Anton Plemelj, med življenjem in umetnostjo bo odprta vse do 6. maja (foto: Alenka S. Lamovšek)

Plemelj je eden od klasikov slovenske naivne umetnosti. Predstavitev njegovih del iz galerijske zbirke in iz zasebnih zbirk ponuja enkratni vpogled v dušo umetnika, ki je velik del svojega življenja posvetil likovni ustvarjalnosti. Razstavo je 1. marca 2018 odprl Dušan Skerbiš, župan Občine Mirna, za glasbeni program na odprtju pa je poskrbela Glasbena šola Trebnje.

V naši galeriji pa ste lahko zopet prisluhnili prvemu v ciklu koncertov Četrtekova sozvočja, ki jih organizira Glasbena šola Trebnje v sodelovanju z galerijo. Na koncertu Večer učencev Glasbene šole Trebnje so učenci Glasbene šole Trebnje izvajali dela slovenskih skladateljev. Naslednji v ciklu koncertov z naslovom Godalni kvartet Al Fine se bo pričel 29. marca ob 18. uri v naši galeriji.

Vztrajnemu sneženju navkljub tudi v pomladnih mesecih leta 2018 načrtujemo bogato paleto dogodkov in prireditvev. Aktualne informacije o razstavnem programu, delavnicah in drugih aktivnostih so na voljo na naši spletni strani <http://www.galerijatrebnje.si/>. Obiščite nas in si oglejte novo razstavljena dela, dobrodošli pa tudi na drugih dogodkih v naši galeriji.

Simona Slak, Andrejka Vabič Nose

Spoštovani!

Ob predaji krone Vinski kraljici Slovenije za leto 2018 zainteresirani javnosti ter kreatorjem kmetijske in druge politike predajam nekaj strnjenih misli, spoznanj in pobud, ki sem jih kot promotorka slovenskega vinogradništva, vinarstva, turizma in kulturne dediščine ter ob pripravi zaključnega dela na Fakulteti za turizem Univerze v Mariboru, spoznala ob enoletnem mandatu Vinske kraljice Slovenije.

Vinarstvo in vinogradništvo imata v Sloveniji za gospodarski razvoj, za kulturno podobo krajine ter za turizem velik pomen. Slovenci smo lahko ponosni na to, kako odlična vina imamo, kako bogato znanje in dolgoletne izkušnje s področja pridelave ter predelave vina povezujejo Slovence že mnogo generacij. Slovenci do vina negujemo posebno ljubezen. Vino je spremljeva-

lec človeka na vseh dogodkih življenja. A vendar, kljub bogati tradiciji in pomenu panoge vino, vinarstvo ter vinogradništvo v strateških dokumentih na nacionalni ravni nimajo mesta in vloge, kot bi si jo želeli.

Vino, njegov pomen in njegova uporabnost predstavljajo veliko razsežnost. Ta se odraža na mednarodni,

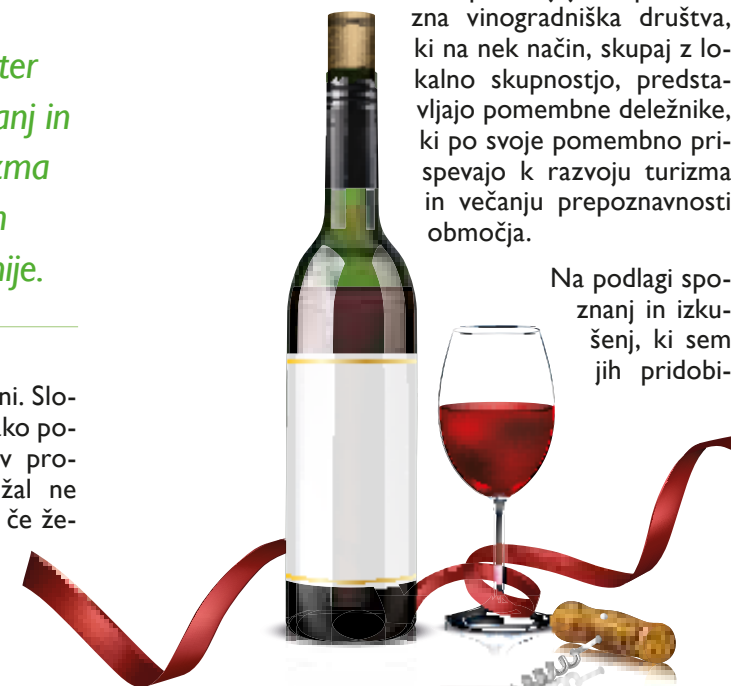
nacionalni in tudi na lokalni ravni. Slovenci se dodobra zavedamo, kako pomembna naložba je vlaganje v promocijo in kakovost, a tega žal ne izvršujemo vsak dan. Namreč, če želimo uspeti pri prodaji naših produktov in storitev, ki jih ponujamo v okviru vinogradniške, vinarske in vinske dejavnosti ter vinskega turiz-

ma, in če želimo ob tem doseči dobre prodajne rezultate, jih je pri tem zelo pomembno celostno promovirati. Kadar govorimo o povečanju prodajnih storitev po navadi ta pojem povežemo z večanjem prepoznavnosti. Javna agencija na področju vinogradništva in vinarstva bi rešila večji del težav, ki se nam, kot vinski destinaciji, pojavljajo. Primerjava z večjimi vinskimi destinacijami kaže, da so take agencije dobra praksa in naložba.

Jasno in znano je, da so smernice razvoja Slovenskega turizma naravnane na krepitev povezanosti posameznih subjektov (javnega, zasebnega in civilnega). Tako govorimo o partnerskem modelu vodenja slovenske turistične dejavnosti, ki je definirano in naravnano na povečanje globalne konkurenčnosti in stremi k povečanju obsega in kakovosti turistične dejavnosti. Ko širši pojem dejavnosti turizem prenesemo na ožje področje, na primer tudi vinskega, in ko govorimo o skupnem nastopu slovenskih vinarjev na tujih in domačih trgih ter o pomembnosti sodelovanja predvsem z razvojnega vidika, trčimo na vsakodnevno anomalijo. Manjka povezanost med malimi in veliki vinogradniki, med sektorji, ki povezujejo slovenske vinogradnike in vinarje. Predvsem zaradi finančnih politik mali vinogradniki ne premorejo izkoriščanja potenciala, ki ga imajo večji. V enoletnem mandatu sem večkrat slišala: »Naklon je naš sovražnik!« Naklon slovenskega vinograda je naša posebnost, ki jo moramo izkoristiti kot prednost. Zato se mali vinogradniki na regionalnih rav-

neh povezujejo v posamezna vinogradniška društva, ki na nek način, skupaj z lokalno skupnostjo, predstavljajo pomembne deležnike, ki po svoje pomembno prispevajo k razvoju turizma in večanju prepoznavnosti območja.

Na podlagi spoznanj in izkušenj, ki sem jih pridobi-

la skozi enoletni mandat Vinske kraljice Slovenije, menim, da javni sektor (v povezavi z vinogradništvom in vinarstvom) izvaja premalo aktivnosti pri povezovanju zasebnega (veliki vinogradniki) in civilnega (združenja malih vinogradnikov). Z večanjem teh aktivnosti bi Slovenijo v svetu lažje promovirali kot vinsko destinacijo.

Kljub strateškemu pomenu dejavnosti, ki povezuje aktivnosti, vezane na vino in vinski turizem v smislu gospodarskega razvoja, kljub dejstvu, da vinogradništvo, vinarstvo in vinski turizem pomembno vplivajo na ohranjanje kulturne krajine, in kljub temu, da vino omogoča uživanje v ugodju, terja uživanje v vinu tudi neugodje. Vino te lahko hitro zapelje. Pri tem pa ne plačajo davka le tisti, ki ga pijejo prekomerno. Kmalu so lahko prizadeti in ranjeni tudi tisti, ki so tem ljudem blizu.

Da ne bi vino kot element, pomemben na nacionalni ravni, ostal le kot simbolika, podajam pobudo za dvig prepoznavnosti slovenskih kakovostnih lokalnih vin. Moj predlog je, da se na na nacionalni ravni smiselno nadgradi že obstoječe projekte ocenjevanje »županovih vin« ter se organizira ocenjevanje županovih vin za predsedniško vino (vino predsednika Republike Slovenije). To bi predstavljalo povezovanje občin, večanje prepoznavnosti vinorodnih območij Slovenije in na sploh celostne podobe države v smislu turistične promocije. Zmagovalno vino bi lahko predstavljalo predsednikovo protokolarno vino. S tem bi država in državne oblasti pokazale, zakaj je pomemben in kakšnega pomena je razvoj »od spodaj navzgor«. Priložnosti, kraji in območja, kjer in s katerimi širimo na-

cionalno prepoznavnost, premalokrat upoštevajo dejstvo, da je slovensko vino nacionalnega pomena.

*Nazadnje še, prijatli,
kozarce zase vzdignimo,
ki smo zato se zbratli,
ker dobro v srcu mislimo;
dókaj dni
naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi!*

Ob simboliki zadnje kitice Zdravljice, ob složnosti deležnikov turistične in vinske destinacije, s spremljanjem in prilagajanjem novim trendom na trgu, z nenehnim spremljanjem in dvigovanjem ter zagotavljanjem kakovosti ponudbe storitev (vinski turizem) in izdelkov (vino) ter s skupnim nastopom na trgu ima Slovenija vse predispozicije, da postane pomembna in konkurenčna svetovna vinska destinacija.

Slovenija je bogata dežela. Raznovrstna v reliefnem pogledu, bogata s podnebno pestrostjo in pestra po geološki sestavi. Te značilnosti dajejo osnovno podlago, da je naša mala država tako bogata v pestrosti vinske ponudbe in delikatese. V času mandata pa nisem srečala le takšnega bogastva. Bogastvo gostoljubnosti, sprejetosti, domačnosti, srčnosti in preprostosti njenih ljudi – to je pravo bogastvo prelepe Slovenije.

Ob odhajajoči kroni Vinske kraljice Slovenije izrekam posebno zahvalo vsem sponzorjem in podpornikom, ki ste omogočili delovanje enoletnega mandata 21. Vinske kraljice Slovenije. Prav posebna zahvala velja nosilcu projekta Institucije Vinska kraljica Slovenije Pomurskemu sejmu d.d.

Maja Žibert, 21. Vinska kraljica Slovenije

Tabor Jst pustolovc

Jože, Sonja in Tanja smo se spoznali v Zasebnem vrtcu Kobacaj. Pa ne iz časov, ko so nam okoli pasu bingljale plenice, temveč kot sodelavci na delovnem mestu. Taborom, ki smo jih izvedli in taborom, ki še bodo, smo predani z dušo in srcem. Lani smo v Šentrupertu izvedli dva poletna tabora. S pomočjo gozdne pedagogike si prizadevamo, da otroci oblikujejo odnos do vseh gozdnih virov in njegovega osveščanja o pomenu gozda. Otroci naj bi skozi izkušnje, odkritja in doživetja v gozdu izoblikovali osebni odnos do gozda. V ospredju je učenje preko igre ter neposredno pridobivanje izkušenj in dogajanj v naravi. Otrokom mora biti omogočeno doživetje gozda s čutili. Nekaj dejavnosti: spanje v šotorih pod zvezdnim nebom, večeri ob tabornem ognju s kitaro in pesmarico v roki, kuhanje v kotličkih, kopanje v potoku, kajakaštvo, pot preživetja, blatna kopel, postavljanje bivaka, jahanje konj, iskanje zaklada, raziskovanje gozda in potoka, poletje preživetje s prijatelji in še in še. Vse to se lahko zgodi le na taborjenju ob prijetni družbi in zaključku šole. Letošnji tabor bo v Dragi pri Šentrupertu od 23. do 25. junija. Vabimo nadobudne, razigrane pustolovce, stare od 4 do 10 let, ki so dovolj pogumni za stik z vodo, zemljo, blatom in barvami.

Več informacij:
www.facebook.com/jstpustolovc/ ali
jst.pustolovc@gmail.com

Tanja Gorenc

Stari aparati za otroški smeh

Če imate doma stare aparate, sijalke ali baterije, jih vse leto lahko oddate v posebnih zbiralnikih t. i. zelenih kotih v poslovalnicah štirih večjih tehničnih trgovin po državi, in sicer Big Bang, Gorenje GSI, M Tehnika in MERKUR trgovina.

Gre za dobrodelno akcijo v sklopu projekta Life Gospodarjenje z e-odpadki. Izkupiček bodo v družbi ZEOS namenili Društvu Rdeči noski, bolnišničnim klovnom, ki lajšajo dneve otrokom, ki jih morajo preživeti stran od doma ter jim spodbudijo vedre misli, pogum in zaupanje.

Petra Krnc Laznik

Padli farani župnije Šentrupert 1914–1918

»Nazaj pa jih ni, od nikoder jih ni,

Ne tihih, ne v srčkanem petju ...«

(Rudolf Maister – Vojanov)

Dolenjske novice so 23. avgusta 1917 med drugim objavile tudi dopis iz župnije Šentrupert (Št. Rupert). Med drugim je bilo zapisano: »Fantje so s svojim petjem utihnili, ker so nas zapustili in šli na bojno polje. Dekliškega petja se ne sliši več, ker žalujejo za svojim očetom, bratom ali ženinom. Če pa pade na bojnem polju ta ali oni, ali če umrje tukaj, pa že ni nič novega, ker je smrt na dnevnem redu. Če je bogatin ali berač, zvoni vsem enako! ...!«

V času prve svetovne vojne, ko so umirali ljudje doma in možje na frontah, je bila smrt torej res vsakdanja spremljevalka in prav zato je bilo morda zapisov, ki bi jih o padlih župljanih Šentruperta objavljalo časopisje, bolj malo. Sožalni izrazi ob telegramih z napisom »Geffalen!« so bili pravzaprav kar vsakodneven pojav. Veliko bolj redko pa se je pripetilo, da je nekdo, o komer so vojaške oblasti poročale, da je padel, »oživel« in se oglasil iz katerega od ujetniških taborišč ali vojaških bolnišnic. Toda tudi takšni primeri so se dogajali in zato se včasih v župnijskih kronikah ali statusih lahko najde nekdo zapisan kot »padel« – pozneje pa je župnik (ali njegov naslednik) to prečr-

tal. Kaj pa pri tistih, pri katerih je zapisano le: »vojak« ali pa »ruski ujetnik« – se je vrnil s fronte ali vojnega ujetništva ali pa je postal žrtev vojnih razmer? Je veljal za pogrešanega? Če je do takšnih primerov prihajalo že v času vojne in je bilo že takrat torej potrebno biti zelo pazljiv pri sestavljanju seznamov padlih iz posameznih župnij, je to danes toliko težji zalogaj. Toda z veliko volje in truda je tudi to v veliki meri moč storiti. V želji, da se sestavi seznam vseh padlih faranov, na podlagi katerega bi bilo potem moč postaviti tudi spominsko ploščo, ki je v Šentrupertu po vojni niso postavili, se tako obračamo na vse domačine, ki še negujejo spomin na svoje prednike. Prav vsi krajani dobre volje, ki bi lahko s svojim vedenjem pomagali, da bi bil seznam padlih v času prve svetovne vojne kolikor mogoče popoln, so povabljeni k sodelovanju, da pomagajo pri sestavljanju takšnega seznama. V kolikor torej morda poznajo podatke o svojih prednikih, ki so padli (bili razglašeni za mrtve po vojni) ali preminuli v kateri od vojaških bolnišnic v jeku prve svetovne vojne, so naprošeni, da sporočijo naslednje podatke:

- 1.) ime in priimek,
- 2.) kraj (vas, od koder je bil doma),
- 3.) letnica rojstva,
- 4.) datum [in kraj] smrti (če so znani)
- 5.) razno (morda se je ohranila dopisnica, poslana fotografija, vojni dnevnik ali kakšna druga zanimivost, povezana s časom prve svetovne vojne).

Kot primer navajam podatke, ki so se našli o padlem župljanu Maksu. Max Beorchia je bil rojen leta 1896 in je stanoval na naslovu Šentrupert 52. Kot pripadnik 7. lovskega bataljona je padel 13. junija 1917 v bojih na Monte Campiogletti pri Asiagu.

V dobi informacij vsaka takšna informacija, ki je ni moč dobiti nikjer druge kot pri ljudeh, še posebej šteje! Vse morebitne podatke o padlih osebah prosim sporočite na elektronski naslov: st.rupert1914@gmail.com

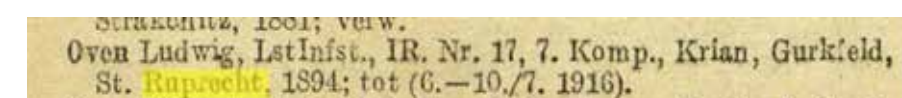
S spoštljivimi pozdravi!

»izraz sožalen ... »

Miha Šimac

Obvestilo vojaških oblasti župnijskemu uradu Šentrupert o smrti padlega župljana Alojzija Kušla.

Uradni sezname izgub so poročali, da je julija 1916 padel tudi Ludvik Oven, rojen 1894, pristojen v Šentrupert, pripadnik 17. pehotnega polka, 7. stotnija. Omenjenega Ludvika pa v rojstni matični knjigi župnije Šentrupert za to leto ni moč najti ...

Pomladni dogodki

MAREC

SOBOTA, 31. 3. 2018

Pohod ob polni luni v Nebesa
odhod v mraku, s trga v Šentrupertu, vabi PD POLET

APRIL

PONEDELJEK, 2. 4. 2018

Etno-fletno!, prireditev ob dnevu etnologije z brezplačnim vodenjem po Deželi kozolcev
od 15.00 vabi Zavod Dežela kozolcev

SOBOTA, 7. 4. 2018

Širitev Rastoče knjige OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert
ob 10.00 v galeriji OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

ČETRTEK, 19. 4. 2018

Spomladanske kratkočasnice - delavnica za otroke
ob 16.00 vabi Zavod Dežela kozolcev;
prijave na info@dezelakozolcev.si

PETEK, 27. 4. 2018

Cviček v srcu, dobrodelna kulinarčno-etnološka prireditev
od 18.00 v Deželi kozolcev, vabita 19. cvičkova princesa Dragica Ribič in Dežela kozolcev

PONEDELJEK, 30. 4. 2018

Pohod ob polni luni v Nebesa
odhod v mraku, s trga v Šentrupertu, vabi PD POLET

MAJ

ČETRTEK, 17. 5. 2018

Spomladanske kratkočasnice - delavnica za otroke
ob 16.00 vabi Zavod Dežela kozolcev;
prijave na info@dezelakozolcev.si

PETEK, 18. 5. 2018

Dan muzejev
od 16.00 brezplačno vodenje v odprtem depoju na Veseli Gori in v Deželi kozolcev
vabi Zavod Dežela kozolcev

SREDA, 23. 5. 2018

Dan ljubezni, glasbeni večer z ŽPZ Šentrupert in vokalno skupino Lilith
ob 18.00 v Deželi kozolcev, organizatorja sta Dan ljubezni in Dežela kozolcev

PETEK, 25. 5. 2018

Dan mladosti, glasbeni večer
od 18.00 vabi Dežela kozolcev

TOREK, 29. 5. 2018

Širitev Rastoče knjige Šentrupert
ob 17.00 v galeriji OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, vabita JSKD OI Trebnje in Občina Šentrupert

Pohod ob polni luni v Nebesa

Odhod v mraku, s trga v Šentrupertu, vabi PD POLET

JUNIJ

PETEK, 1. 6. 2018

Praznik Občine Šentrupert
Slavnostna prireditev ob občinskem prazniku Občine Šentrupert s podelitvijo priznanj
ob 19.00 v galeriji OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

SOBOTA, 2. 6. 2018

Tradicionalni šahovski turnir
ob 10.00 v Deželi kozolcev, vabi Šahovski klub Trebnje, sekcija Šentrupert

Tradicionalna prireditev CVIČEK 2018 na trgu v Šentrupertu
ob 19.00 vabi Društvo vinogradnikov Šentrupert

NEDELJA, 3. 6. 2018

Meritve krvnega tlaka, holesterola in sladkorja ter prikaz temeljnega postopka oživiljanja
od 8.00 do 12.00 v Deželo kozolcev vabita OZRK Trebnje in KORK Šentrupert

Tabrh z likofom, kulinarčno-etnološka prireditev ob rojstnem dnevu Dežele kozolcev
od 14.00 vabi Dežela kozolcev

NEDELJA, 10. 6. 2018

Območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž
ob 16.00 vabi JSKD, OI Trebnje

SOBOTA, 16. 6. 2018

Muzejska noč, z brezplačnim vodenjem po Deželi kozolcev in glasbenim programom z vokalno skupino Ragle
ob 18.00 vabi Zavod Dežela kozolcev

ŠentRUPERT

GLASILO OBČINE ŠENTRUPERT • Leto XX. / I • Pomlad 2018 • USTANOVITELJICA: Občina Šentrupert - zanjo: Rupert Gole • UREDNIŠKI ODBOR: Mateja Leban, urednica; člani: Janja Jerovšek, Petra Krnc, Mojca Ramovš, Jaka Trček, Liljana Jantol Weber, dr. Jože Uhan • SLIKA NA NASLOVNICI: Vesela Gora, avtor Franc Pepelnak • GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK: Piktogram d.o.o., Dobrova • Glasilo izhaja štirikrat letno • Naklada: 1150 izvodov • Glasilo je za občane Občine Šentrupert brezplačno.

Prispevke za poletno številko časopisa pošljite do petka, 1. junija 2018, na e-naslov glasilo@sentrupert.si. Priporočena dolžina je 1500 znakov s presledki vred. Fotografije ustrezno poimenujte in dodajte kot priložnost v formatu jpg vsaj velikosti 1024 x ***.